

ÚSTAVNÝ SÚD SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Hlavná 110, 042 65 Košice 1

P. O. Box E – 35

PREHEAD VYBRANÝCH ROZHODNUTÍ ÚSTAVNÉHO SÚDU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

za obdobie X./2018
Senát I

Nález:

spisová značka	I. ÚS 168/2018
populárny názov	moderácia trov konania
sudca spravodajca	Milan Ľalík
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	10.10.2018
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Dodatkový protokol k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 ústavný zákon č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd čl. 36 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 20 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 zákon č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov Ústava Slovenskej republiky čl. 20 ods. 4
analytická právna veta	Ustanovenie § 257 nie je možné považovať za predpis, ktorý by zakladal jeho voľnú možnosť aplikácie (v zmysle svojvôle), ale ide o ustanovenie, podľa ktorého je súd povinný skúmať, či v prejednávanej veci neexistujú zvláštne okolnosti hodné osobitného zreteľa, ku ktorým je potrebné pri stanovení povinnosti nahradiť trovy konania výnimočne prihliadnúť. Ustanovenie § 257 preto nie je možné vykladať tak, že je naň možné prihliadnúť kedykoľvek bez zreteľa na základné zásady rozhodovania o trovách konania. Strane, ktorá mala vo veci úspech, nemožno nepriznať náhradu trov podľa výnimočného ustanovenia len na základe všeobecného záveru hodnotiaceho dopad rozhodnutia o určitom druhu nárokov...
skutkový stav a základné fakty	Okresnému súdu bola doručená žaloba, ktorou sa žalobkyňa proti sťažovateľke ako žalovanej domáhala určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam. Pred pojednávaním vzala žalobkyňa žalobu v plnom rozsahu späť a žiadala konanie zastaviť. Okresný súd uznesením konanie o žalobe žalobkyne zastavil, vrátil jej súdny poplatok a zároveň rozhodol, že žalobkyňa má právo na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Na základe odvolania sťažovateľky krajský súd napadnutým uznesením uznesenie okresného súdu zmenil tak, že nepriznal nárok na náhradu trov konania žiadnej zo strán, lebo „na rozdiel od súdu prvej inštancie videl dôvody pre aplikáciu ust. § 257 CSP tak, aby každá zo strán znášala svoje trovy konania“. Podľa názoru sťažovateľky „Ustanovenie § 257 CSP predstavuje odchýlku zo zásady zodpovednosti za zavinenie. Moderovať je možné aj trovy zastaveného konania, pričom pri posudzovaní nároku na náhradu trov konania podľa § 256

	<p><i>ods. 1 CSP je súd povinný skúmať, či niektorá zo strán sporu zavinila zastavenie konania. V danom prípade v súvislosti so skúmaním procesného zavinienia je podľa názoru odvolacieho súdu stranou, ktorá zavinila zastavenie konania, žalobca. Na strane sťažovateľa nebolo preukázané také neskoršie správanie, ktoré by bolo možné považovať za súladné s navrhnutým žalobným petikom... Porušenie predkupného práva štátu k predmetnému pozemku spôsobil žalobca a v tomto dôvode nesprávne prokurátor videl absolútnu neplatnosť kúpnej zmluvy, ktorú napadol protestom, ktorému bolo vyhovené a žalobkyni obnovené vlastnícke právo... Súd skonštatoval, že ako najspravodlivejšie rozhodnutie o trovách prvoinštančného konania je rozhodnutie, ktorým súd neprizná nárok na náhradu týchto trov žiadnej zo strán.“.</i></p> <p><i>5. So závermi napadnutého uznesenia krajského súdu sťažovateľka nesúhlasí z dôvodu, že vykazuje znaky arbitrárnosti, nepreskúmateľnosti a neodôvodnenosti a krajský súd v jej veci rozhodol „o aplikácii ustanovenia § 257 CSP, k použitiu ktorého strany nemali možnosť vyjadriť sa, čo je v rozpore s právom na spravodlivý súdny proces“.</i></p>
<p>z odôvodnenia</p>	<p>Predmetom sťažnosti je námietka porušenia základného práva sťažovateľky vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) napadnutým uznesením krajského súdu.</p> <p>Ústavný súd posudzuje problematiku náhrady trov konania zásadne iba v ojedinelých prípadoch a k zrušeniu napadnutého rozhodnutia o náhrade trov konania pristupuje len za celkom výnimočných okolností (IV. ÚS 248/08, IV. ÚS 182/09, IV. ÚS 481/2013) ak zistí, že rozhodnutím všeobecného súdu došlo k procesnému excesu, ktorý zakladá zjavný rozpor s princípmi spravodlivého súdneho konania.</p> <p>V okolnostiach posudzovaného prípadu krajský súd využitím moderačného práva vyplývajúceho z § 257 CSP (v spojení s § 388 a § 396 ods. 2 CSP) napadnutým uznesením zmenil uznesenie okresného súdu tak, že žiadnej zo strán nepriznal náhradu trov konania (bod 3).</p> <p>Podľa § 257 CSP súd výnimočne neprizná náhradu trov konania, ak existujú dôvody hodné osobitného zreteľa. Citované zákonné ustanovenie predstavuje odchýlku zo zásady zodpovednosti za výsledok (§ 255 CSP) aj zo zásady zodpovednosti za zavinenie (§ 256 ods. 1 CSP). Súd podľa neho «nemusi zaviazat' neúspešnú stranu sporu nahradit' trovy konania úspešnej strane, resp. nemusí zaviazat' stranu, ktorá spôsobila vznik trov svojím zaviniením, aby tieto trovy nahradila protistrane... Dôvody hodné osobitného zreteľa ani výnimočné okolnosti zákon neuvádza ani exemplifikatívne. Výklad týchto podmienok ponecháva na súdnej praxi. To však neznamená, že tým vytvára priestor na celkom voľnú úvahu súdu. V zmysle dnes už ustálenej judikatúry (pozri k tomu napr. uznesenia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2 MCdo 17/2009, sp. zn. 5 Cdo 67/2010 či sp. zn. 3 MCdo 46/2012) ustanovenie § 257 nie je možné považovať za predpis, ktorý by zakladal jeho voľnú možnosť aplikácie (v zmysle svojvoľe), ale ide o ustanovenie, podľa ktorého je súd povinný skúmať, či v prejednávanej veci neexistujú zvláštne okolnosti hodné osobitného zreteľa, ku ktorým je potrebné pri stanovení povinnosti nahradit' trovy konania výnimočne prihliadnuť. Ustanovenie § 257 preto nie je možné vykladať tak, že je naň možné prihliadnuť kedykoľvek bez zreteľa na základné zásady rozhodovania o trovách konania. Strane, ktorá mala vo veci úspech, nemožno nepriznať náhradu trov podľa výnimočného ustanovenia len na základe všeobecného záveru hodnotiaceho dopad rozhodnutia o určitom druhu nárokov... Nejde o automatické pravidlo, ktoré by sa uplatňovalo vo vzťahu k určitému typu konania (k tomu napr. nálezy Ústavného súdu ČR sp. zn. III. ÚS 292/07 či sp. zn. I. ÚS 303/12), ale ide o prvok individualizácie, nie ľubovoľe zo strany súdu (pozri nálež Ústavného súdu ČR sp. zn. III. ÚS 727/2000)... Hranice sudcovskej úvahy sú dané účelom právnej úpravy náhrady trov konania, ktorá jej nepriznanie úspešnému účastníkovi pripúšťa len ako výnimku zo všeobecného</p>

procesného princípu zodpovednosti za výsledok sporového konania (§ 255 ods. 1). Priamo z textu zákonného ustanovenia vyplýva, že súd by mal podľa neho rozhodovať iba vo výnimočných prípadoch... Zmyslom predmetného zákonného ustanovenia je, že ak súd zvolí postup podľa neho, nemôže žiadnej zo strán (ani úspešnej, ani neúspešnej) priznať náhradu trov konania. Napriek doslovnému zneniu ustanovenia § 257 nepriznanie sa môže týkať všetkých trov alebo len ich časti... Na účely moderácie nie je rozhodujúce, na základe akej zásady boli trovy uložené a ktorá strana ich má platiť; moderovať možno aj trovy zastaveného konania. Ak súd má v úmysle použiť moderačné právo alebo ak ho niektorá zo strán navrhne, musí súd umožniť protistrane, aby sa k tomu vyjadrila (k zámeru aj k dôkazom). Nie je možné, aby súd dospel k vnútornému presvedčeniu, že je potrebné aplikovať ustanovenie § 257 a strane, ktorá by inak trovy získala, to neoznámil a táto by sa to dozvedela až z rozhodnutia. Súd v prípade použitia ustanovenia § 257 je povinný „vytvoriť procesný priestor“ umožňujúci stranám sporu vyjadriť svoje stanovisko k prípadnému použitiu tohto ustanovenia [pozri k tomu rozsudok ESLP Čepeck proti Českej republike (sťažnosť č. 9815/10) ako aj nálezy Ústavného súdu ČR sp. zn. PL. ÚS 46/13 a sp. zn. I. ÚS 1593/15]. Strana má teda právo byť explicitne vyzvaná, aby včas k prípadnej aplikácii § 257 vyjadrila svoje stanovisko. Výrok rozhodnutia v prípade úplnej moderácie by mal znieť „stranám sa nárok na náhradu trov konania nepriznáva“ resp. „súd stranám nárok na náhradu trov konania nepriznáva“. Výrok, že „žiadna zo strán nemá nárok na náhradu trov konania“ už nemá v CSP oporu. Existenciu dôvodov hodných osobitného zreteľa musí súd vo svojom rozhodnutí riadne a presvedčivo odôvodniť, pretože v opačnom prípade by mohlo ísť o postup, ktorý by mohol mať znaky svojvôle. Nie je prípustné odôvodnenie obsahujúce iba odkaz na výpoveď účastníka konania bez toho, aby bolo možné z diel náhrady trov by napr. dostal odôvodnenia napadnutého rozsudku zistiť, z akých dôkazných prostriedkov súd čerpal svoje zistenia pre následný záver o odôvodnenosti aplikovať § 257. Aj podľa ustálenej súdnej praxe (pozri bližšie napr. nález Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 119/03 či uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 5 Cdo 67/2010) výnimočnosť použitia ustanovenia 257, ako aj to, v čom súd videl, že išlo o prípad hodný osobitného zreteľa, musí byť náležite odôvodnené.» (I. ÚS 153/2018).

Rovnako aj z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vyplýva, že súdne rozhodnutia musia v dostatočnej miere uvádzať dôvody, na ktorých sa zakladajú (García Ruiz c. Španielsku z 21. 1. 1999). Judikatúra ESLP nevyžaduje, aby na každý argument strany bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Georiadis c. Grécko z 29. 5. 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. 2. 1998). Z práva na spravodlivý súdny proces vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi na vykonanie dôkazov strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (Kraska c. Švajčiarsko z 29. 4. 1993, II. ÚS 410/06).

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd konštatuje, že okrem toho, že formulácia výroku napadnutého uznesenia krajského súdu nemá oporu v Civilnom sporovom poriadku, napadnuté uznesenie krajského súdu nie je vo vzťahu k aplikácii § 257 CSP zákonne odôvodnené, a táto skutočnosť v konečnom dôsledku zakladá ústavnú neudržateľnosť ním vydaného rozhodnutia. Krajský súd v napadnutom rozsudku nezohľadnil citované východiská ochrany základných práv a slobôd, preto jeho prístup pri rozhodovaní o podanom odvolaní nemožno hodnotiť inak ako arbitrárny, odporujúci obsahu základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd z napadnutého uznesenia krajského súdu vyvodzuje, že pre aplikáciu ustanovenia § 257 CSP nemôžu obstať „špecifické okolnosti danej veci spočívajúce v tom, že pre obnovu vlastníckeho práva v prospech žalobkyne svedčili iné dôvody, než aké uvádzala v podanej žalobe“, lebo tento dôvod nie je daný ani charakterom sporu a nezodpovedá ani procesnej situácii. Žalobkyňa totiž chybne hájila svoje porušené alebo obnovené práva, v dôsledku čoho musela zobrať žalobu späť. Konanie o náhrade trov konania je konaním kontradiktórnym, preto mal dať krajský súd priestor sťažovateľke na vyjadrenie

	<p>k prípadnej aplikácii § 257 CSP; toto ustanovenie má slúžiť na odstránenie neprimeranej tvrdości, inými slovami, na dosiahnutie spravodlivosti pre účastníkov konania. Pokiaľ je aplikované bez toho, že by relevantné dôvody na taký postup boli posudzované, ide o postup svojvoľný, a teda zasahujúci do základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd zároveň ako ústavne nesúladnú vníma existenciu rozhodnutí krajského súdu vydaných v skutkovo identických prípadoch, v ktorých rozhodol odchylným spôsobom a sťažovateľke priznal nárok na náhradu trov prvostupňového konania, ako aj odvolacieho konania (bod 6). Zo svojej rozhodovacej činnosti (II. ÚS 569/2017) má však ústavný súd vedomosť aj o existencii rozhodnutia, ktorým krajský súd potvrdil uznesenie okresného súdu o priznaní náhrady trov konania žalobcovi v rozsahu 100 % a zároveň rozhodol o priznaní nároku žalobcovi na náhradu trov odvolacieho konania. V tejto súvislosti ústavný súd už v minulosti vyslovil, že aj keď právne závery všeobecných súdov obsiahnuté v rozhodnutiach vo veci samej nemajú charakter precedensu, ktorý by ostatných sudcov rozhodujúcich v obdobných veciach zaväzoval rozhodnúť identicky, protichodné právne závery vyslovené v analogických prípadoch neprispievajú k naplneniu hlavného účelu princípu právnej istoty, ani k dôvere v spravodlivé súdne konanie (III. ÚS 300/06). Pokiaľ súd rieši právnu otázku (tú istú alebo analogickú), ktorá už bola právoplatne vyriešená podstatne odlišným spôsobom bez toho, aby sa argumentačne vyrovnal so skoršími súdnymi rozhodnutiami, nekoná v súlade s princípom právnej istoty v zmysle čl. 1 ods. 1 ústavy a môže tým porušiť aj právo účastníka súdneho konania na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (III. ÚS 192/06). Potreba vysporiadať sa so známym rozhodnutím súdu v obdobnej veci (osobitne, ak ide o rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky) z hľadiska jeho dôvodov, pokiaľ súd dospeje následne k opačnému názoru, je súčasťou požiadavky na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia (II. ÚS 426/2012). Právna istota spolu s požiadavkou ochrany legitímnych očakávaní principiálne neznamená právo účastníka konania na rovnaké právne posúdenie jeho veci. Nesporne však znamená právo na vysvetlenie dôvodov, pre ktoré sa konajúci orgán verejnej moci od stabilného, doteraz zastávaného právneho názoru odchyľuje (III. ÚS 51/2014).</p> <p>Na uvedenom skutkovom základe ústavný súd rozhodol, že napadnutým uznesením krajského súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, preto ho podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a jemu zodpovedajúcemu § 56 ods. 2 a § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie (body 1 a 2 výroku nálezu) – obdobne III. ÚS 98/2018.</p> <p>Ústavný súd nálezom rozhodol:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Základné právo obchodnej spoločnosti na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Nitre sp. zn. 9 Co 375/2017 z 25. januára 2018 p o r u š e n é b o l i . 2. Uznesenie Krajského súdu v Nitre sp. zn. 9 Co 375/2017 z 25. januára 2018 z r u š u j e a vec v r a c i a tomuto súdu na ďalšie konanie. 3. Krajský súd v Nitre je povinný uhradiť trovy konania obchodnej spoločnosti 4. Sťažnosti obchodnej spoločnosti vo zvyšnej časti n e v y h o v u j e .
<p>použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESEP a iných súdov</p>	
<p>súvisiace právne predpisy</p>	
<p>klúčové slová</p>	<p>konanie-zastavenie trovy konania</p>

	vlastníctvo-úprava vlastníckych vzťahov
--	---

spisová značka	I. ÚS 209/2018
populárny názov	kumulácia dovolacích dôvodov
sudca spravodajca	Peter Brňák
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	19.09.2018
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 48 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 zákon č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov
analytická právna veta	Pokiaľ sťažovateľ v podanom dovolaní uplatnil súbežne dôvody prípustnosti dovolania podľa § 420 ods. 1 písm. e) a f) CSP, ako aj podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP a najvyšší sa v napadnutom uznesení pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzil len na posúdenie prípustnosti dovolania z hľadiska § 420 ods. 1 písm. e) CSP, porušil tým základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.
skutkový stav a základné fakty	Sťažovateľ bol v procesnom postavení žalovaného v 2. rade v konaní vedenom na okresnom súde o zaplatenie sumy s príslušenstvom. Okresný súd rozsudkom rozhodol, že sťažovateľ je povinný zaplatiť žalobcovi sumu s príslušenstvom, žalobný návrh proti žalovanému v 1. rade zamietol. Na základe odvolania sťažovateľa rozhodol krajský súd napadnutým rozsudkom tak, že rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutom výroku o povinnosti sťažovateľa zaplatiť žalobcovi sumu s príslušenstvom potvrdil, a zároveň rozhodol, že žalobca má nárok na náhradu trov odvolacieho konania v celom rozsahu. Proti rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie, o ktorom rozhodol najvyšší súd napadnutým uznesením tak, že dovolanie odmietol a žalobcovi priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania. Sťažovateľ nesúhlasí s právnym záverom najvyššieho súdu vyjadreným v napadnutom uznesení, ktorý sa s poukazom na rozhodnutie veľkého senátu najvyššieho súdu sp. zn. 1 V Cdo 2/2017 z 19. apríla 2017 odmietol zaoberať posudzovaním dovolania z dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) s odôvodnením, že kumulácia dôvodov prípustnosti dovolania v zmysle § 420 CSP a § 421 CSP je neprípustná, a pokiaľ sú v dovolaní súbežne uplatnené dôvody prípustnosti podľa oboch uvedených ustanovení, dovolací súd sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí len na posúdenie prípustnosti dovolania z hľadiska § 420 CSP.
z odôvodnenia	Námietka sťažovateľa týkajúca sa ním tvrdeného porušenia označených práv napadnutým uznesením najvyššieho súdu je založená na argumente, že ak najvyšší súd odmietol dovolanie sťažovateľa s tým, že sa zaoberal len prípustnosťou a dovolacím dôvodom podľa § 420 písm. e) CSP a odmietol sa zaoberať dovolacími dôvodmi podľa § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) CSP, je takéto rozhodnutie protiústavné. Najvyšší súd v odôvodnení napadnutého uznesenia okrem iného uviedol: „43. <i>Dovolací súd sa posudzovaním dovolania žalovaného v 2. rade podaného z dôvodu § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p. nezaoberal z dôvodov uvedených v rozhodnutí veľkého senátu občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 VCdo/2/2017 zo dňa 19.04.2017, vychádzajúc z právneho názoru vyjadreného v tomto rozhodnutí, podľa ktorého je kumulácia dôvodov prípustnosti dovolania v zmysle § 420 C. s. p. a § 421 C. s. p. neprípustná. Ak sú v dovolaní súbežne uplatnené dôvody prípustnosti podľa oboch uvedených ustanovení, dovolací súd sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí len na posúdenie prípustnosti dovolania z hľadiska § 420 C. s. p. 44. Veľký senát v označenom rozhodnutí zároveň vyslovil, že ak sú v dovolaní uplatnené viaceré vady zmätočnosti uvedené v § 420 písm. a/ až f/ C. s.</i>

p., dovolací súd sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí výlučne na skúmanie prípustnosti dovolania z hľadiska existencie tej procesnej vady zmätočnosti, ktorá je v tomto ustanovení uvedená na prednejšom mieste. 45. S poukazom na § 48 ods. 3 C. s. p. je právny názor vyjadrený v rozhodnutí veľkého senátu pre senát dovolacieho súdu záväzný aj v tejto veci, z dôvodu ktorého sa dovolací súd môže zaoberať len okolnosťami namietanými žalovaným v 2. rade vo vzťahu k vade konania podľa § 420 písm. e/ C. s. p.“

V kontexte sťažnostnej argumentácie sťažovateľa je predmetom posúdenia zo strany ústavného súdu otázka, či je z ústavného hľadiska udržateľný taký prístup najvyššieho súdu ako súdu rozhodujúceho o dovolaní, v zmysle ktorého ak sú v dovolaní súbežne uplatnené dôvody prípustnosti podľa ustanovenia § 420 CSP, ako aj § 421 CSP, dovolací súd sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí len na posúdenie prípustnosti dovolania z hľadiska § 420 CSP a v prípade uplatnenia viacerých väd zmätočnosti podľa § 420 a) až f) CSP sa dovolací súd obmedzí výlučne na skúmanie prípustnosti dovolania z hľadiska existencie tej procesnej vady zmätočnosti, ktorá je v tomto ustanovení uvedená na prednejšom mieste.

Vzhľadom na nejednotnosť názorov ústavného súdu prijal k tejto otázke ústavný súd uznesením č. k. Plz. ÚS 1/2018-22 z 25. apríla 2018 zjednocujúce stanovisko, ktorým sú jednotlivé senáty podľa § 6 poslednej vety zákona o ústavnom súde pri rozhodovaní v ďalších obdobných veciach viazané: „*Pokiaľ sú v dovolaní súbežne uplatnené dôvody prípustnosti dovolania podľa ustanovenia § 420 Civilného sporového poriadku, ako aj § 421 Civilného sporového poriadku a Najvyšší súd Slovenskej republiky sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí len na posúdenie prípustnosti dovolania z hľadiska § 420 Civilného sporového poriadku, poruší tým právo na prístup k súdu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. Rovnako, pokiaľ sú v dovolaní uplatnené viaceré vady zmätočnosti uvedené § 420 písm. a) až f) Civilného sporového poriadku a Najvyšší súd Slovenskej republiky sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí výlučne na skúmanie prípustnosti dovolania z hľadiska existencie tej procesnej vady zmätočnosti, ktorá je v tomto ustanovení uvedená na prednejšom mieste, poruší tým právo na prístup k súdu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.“*

Prijaté zjednocujúce stanovisko ústavného súdu je plne aplikovateľné aj v prerokovávanej veci, ústavný súd sa s ním v plnom rozsahu stotožňuje a v podrobnostiach naň odkazuje.

Ústavný súd tiež v tejto súvislosti poznamenáva, že zo strany najvyššieho súdu medzičasom došlo k zrevidovaniu stanoviska vysloveného v uznesení veľkého senátu občianskoprávneho kolégia sp. zn. 1 V Cdo 2/2017 z 19. apríla 2017, a to uznesením veľkého senátu občianskoprávneho kolégia sp. zn. 1 V Cdo 1/2018 z 21. marca 2018, v ktorom najvyšší súd vyslovil, že kumulácia dovolacích dôvodov podľa § 420 a § 421 CSP je prípustná. Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd uzatvára, že pokiaľ sťažovateľ v podanom dovolaní uplatnil súbežne dôvody prípustnosti dovolania podľa § 420 ods. 1 písm. e) a f) CSP, ako aj podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP a najvyšší sa v napadnutom uznesení pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzil len na posúdenie prípustnosti dovolania z hľadiska § 420 ods. 1 písm. e) CSP, porušil tým základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

Keďže napadnutým uznesením najvyššieho súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd toto uznesenie zrušil (čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde) a vrátil mu vec na ďalšie konanie [čl. 127 ods. 2 v spojení s § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde; bod 2 výroku tohto nálezu]. V ďalšom konaní bude najvyšší súd viazaný vysloveným právnym názorom ústavného súdu (§ 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde).

Vecným zaoberaním sa sťažnosťou vo vzťahu k namietanému rozsudku krajského súdu ústavnému súdu bráni princíp subsidiarity vyjadrený v čl. 127 ods. 1 in fine ústavy, a preto rešpektujúc zásadu vlastného sebaobmedzenia a zdržanlivosti (PL. ÚS 3/09, I. ÚS 76/2011, PL. ÚS 95/2011) ústavný nepovažoval za potrebné zaoberať sa namietaným rozsudkom krajského súdu,

ktorý bude predmetom posúdenia zo strany najvyššieho súdu po vrátení veci na ďalšie konanie. Ústavný súd v tejto súvislosti prihliadol aj na zásadu minimalizovania zásahov do právomoci iných orgánov verejnej moci, keďže nálezom zrušujúcim rozhodnutie o poslednom procesnom prostriedku, ktorý zákon sťažovateľovi na ochranu jeho práv poskytuje, sa vytvoril priestor na ochranu namietaného porušenia týchto práv v rámci sústavy všeobecných súdov (obdobne pozri napr. IV. ÚS 128/07). Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd sťažnosti vo zvyšnej časti nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 1 ústavy

Podstatu sťažnosti tvorí námietka sťažovateľa, že tým, že občianskoprávna vec bola prejednaná na miestne nepríslušnom súde a rozhodovali o nej sudcovia, ktorí podľa rozvrhu práce rozhodovali obchodnoprávne spory, došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa nebyť odňatý svojmu zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 ústavy.

Problém posúdenia ústavnej akceptovateľnosti právneho názoru, a tým aj rozhodnutia dovolacieho súdu sa takto zužuje na zodpovedanie otázky, či relevantné ustanovenia zákona o súdoch interpretoval a následne použil dovolací súd ústavne konformným spôsobom (čl. 152 ods. 4 ústavy). Ingerencia ústavného súdu do výkonu právomoci všeobecného súdu je totiž opodstatnená len v prípade jeho nezlučiteľnosti s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Aj keby ústavný súd nesúhlasil s interpretáciou zákonov všeobecnými súdmi, ktoré sú „pánmi zákonov“, mohol by nahradiť napadnutý právny názor všeobecného súdu iba v prípade, ak by ten bol svojvoľný, zjavne neodôvodnený, resp. ústavne nekonformný (III. ÚS 355/2013). O svojvôli pri výklade alebo aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom, v tomto prípade najvyšším súdom, by bolo možné uvažovať vtedy, ak by sa jeho názor natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02). Podľa § 3 ods. 3 zákona o súdoch zákonným sudcom je sudca, ktorý vykonáva funkciu sudcu na príslušnom súde a bol určený v súlade so zákonom a s rozvrhom práce na konanie a rozhodovanie o prejednávanej veci. Ak súd rozhoduje v senáte, zákonnými sudcami sú všetci sudcovia určení podľa rozvrhu práce na konanie a rozhodovanie v senáte. Podľa § 3 ods. 4 zákona o súdoch zmenu v osobe zákonného sudcu možno vykonať len v súlade so zákonom a s rozvrhom práce. Podľa § 50 ods. 1 zákona o súdoch na účely tohto zákona sa rozvrhom práce rozumie akt riadenia predsedu súdu, ktorým sa riadi organizácia práce súdu pri zabezpečovaní výkonu súdnictva na príslušný kalendárny rok. Ústavný súd podčiarkuje, že spôsob pridelovania vecí podľa predmetu konania jednotlivým senátom, samosudcom, súdnym úradníkom a notárom je vykonávaný v zmysle § 50 a § 51 zákona o súdoch v súlade s rozvrhom práce príslušného súdu vydaným podľa § 52 zákona o súdoch. Podľa bodu B.1.1 rozvrhu práce okresného súdu na rok 2011 sa okrem iného pod obchodnými vecami, ktoré sa zapisujú do súdneho registra Cb, rozumejú aj spory medzi podnikateľmi pri ich podnikateľskej činnosti bez ohľadu na to, akým hmotnoprávnym predpisom sa spravuje daný vzťah. Súčasťou základného práva na zákonného sudcu je nepochybne aj zásada pridelovania súdnej agendy a určenia členov senátov na základe pravidiel obsiahnutých v rozvrhu práce. Medzi požiadavky kladené na rozvrh práce podľa čl. 48 ods. 1 ústavy patrí tiež predvídateľnosť a transparentnosť obsadenia súdu, resp. senátu vrátane zastupovania vo vzťahu k účastníkom konania. Zo zákonného vymedzenia zákonného sudcu okrem iného vyplýva aj to, že sa zaň považuje každý člen senátu, ktorý bol rozvrhom práce, prípadne jeho dodatkami pridelený do konkrétneho senátu. Vychádzajúc z uvedených právnych noriem, z odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, z argumentácie sťažovateľa a po oboznámení sa s príslušnými ustanoveniami rozvrhu práce okresného súdu pre rok 2011 (v relevantnom znení) ústavný súd konštatuje, že k prideleniu vecí okresným súdom do súdneho registra Cb došlo v súlade s ustanoveniami zákona o súdoch a v súlade s právnou úpravou regulujúcou organizáciu práce okresného súdu. Takýto postup je zákonný, a teda aj súladný s ústavou. V nadväznosti na túto

	<p>skutočnosť najvyšší súd správne ako neopodstatnenú vyhodnotil aj námietku sťažovateľa o tom, že vec prejednal na odvolacom súde nesprávne obsadený senát. Rovnako aj zmena vo funkcii predsedu senátu krajského súdu v prerokováanej veci, ktorému bola vec sťažovateľa pridelená, zodpovedá zákonným pravidlám, ako aj zárukám vyplývajúcim zo základného práva na zákonného sudcu, keďže bola vykonaná v súlade s rozvrhom práce okresného súdu. Ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd sa dostatočne jasne a zrozumiteľne vyjadril aj k námietke sťažovateľa týkajúcej sa ním tvrdenej zaujatosti sudkyne prerokováajúcej vec na súde prvej inštancie. Najvyšší súd správne aplikoval ustanovenia zákona o súdoch, vyčerpávajúcim spôsobom reagoval na všetky sťažovateľom vznesené námietky a jeho rozhodnutie je presvedčivé. K porušeniu práva na zákonného sudcu dôjde, ak bude určený buď v rozpore s rozvrhom práce alebo síce v súlade s ním, ale na základe takého jeho ustanovenia (pravidla), ktoré odporuje zákonu (I. ÚS 581/2017, II. ÚS 16/2011). Preskúmaním námietok sťažovateľa ústavný súd nezistil, žeby namietaný postup všeobecných súdov bol svojvoľný, účelový a v tomto prípade rozporný so zákonom a rozvrhom práce, v dôsledku čoho nemohlo dôjsť a ani nedošlo k porušeniu sťažovateľom označeného základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy, a preto v tejto časti sťažnosti nevyhovet. Ústavný súd nálezom rozhodol:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Obdo 36/2017 z 23. marca 2018 porušené boli. 2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Obdo 36/2017 z 23. marca 2018 zrušuje a vec vracia tomuto súdu na ďalšie konanie. 3. Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný uhradiť trovy konania v sume 390,50 € (tristodeväťdesiat eur a päťdesiat centov) do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu na účet jeho právneho zástupcu. 4. Vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovuje.
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESJP a iných súdov	<p>Plz. ÚS 1/2018-22 uznesenie veľkého senátu občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 V Cdo 2/2017 z 19. apríla 2017</p> <p>uznesenie veľkého senátu občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 V Cdo 1/2018 z 21. marca 2018</p>
súvisiace právne predpisy	
kľúčové slová	<p>dovolanie-dovolacie dôvody bezdôvodné obohatenie-vydanie dovolanie-prípustnosť práva a slobody – právo na súdnu a inú právnu ochranu-právo na zákonného sudcu</p>

spisová značka	I. ÚS 216/2018
populárny názov	starostlivosť o maloletých
sudca spravodajca	Milan Ľalík
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	19.09.2018
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Dohovor o právach dieťaťa čl. 18 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 41 ods. 4

	<p>Ústava Slovenskej republiky čl. 41 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 zákon č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov</p>
analytická právna veta	<p>Objektívnym explicitne stanoveným zákonným kritériom pre rozhodnutie vo veci maloletého je „záujem maloletého dieťaťa“, čo korešponduje s podstatou a účelom základného práva maloletého dieťaťa na rodičovskú výchovu a starostlivosť a tomuto právu zodpovedajúcemu základnému právu obidvoch rodičov na starostlivosť a výchovu o svoje dieťa. Obsah týchto práv je homogenizovaný nielen v práve, ale súčasne aj v povinnosti na sústavnú starostlivosť o výchovu, zdravie, výživu a všestranný vývoj dieťaťa v zmysle ustanovenia § 28 ods. 1 písm. a) zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“). Pokiaľ teda ide o záujem maloletého dieťaťa, súd musí tento vyhodnocovať a zdôvodniť nielen mechanicky a formálne, ale s ohľadom na in concreto okolnosti spočívajúce v danosti prípadne v absencii nielen „technických“ podmienok na výchovu, starostlivosť a všestranný vývoj maloletého (bytové predpoklady, dochádzka do školy alebo na voľnočasové aktivity, lekárska starostlivosť a pod.), ale aj vzhľadom na emocionálne (či už pozitívne alebo negatívne) väzby maloletého ku každému z rodičov, tobôž ak o kvalite týchto väzieb vypovedá nestranné znalecké posúdenie.</p>
skutkový stav a základné fakty	<p>Matka maloletej ,sa voči sťažovateľovi ako otcovi domáhala úpravy výkonu rodičovských práv a povinností k maloletej a žiadala, aby jej maloletá bola zverená do osobnej starostlivosti, aby bol upravený styk maloletej so sťažovateľom (jej otcom) a aby sťažovateľ bol zaviazaný prispievať na jej výživu sumou</p> <p>Sťažovateľ sa svojím návrhom tiež domáhal, aby maloletá bola zverená do jeho osobnej starostlivosti a aby nebol upravený styk maloletej s jej matkou.</p> <p>Okresný súd konajúci o obidvoch návrhoch rodičov maloletej rozhodol rozsudkom ktorým zveril maloletú do výlučnej osobnej starostlivosti matky a upravil styk maloletej so sťažovateľom.</p> <p>Sťažnosťou podanou ústavnému súdu sťažovateľ namieta, že okresný súd, ako aj krajský súd pri rozhodovaní o zverení maloletej do osobnej starostlivosti jedného z rodičov sa striktnie pridržovali všeobecne vžitej dogmy o významnejšej role matky ako otca v živote maloletej, pričom v tomto prípade podľa sťažovateľa súdy nezohľadnili, resp. nezobrali na zreteľ pri vyhodnotení najlepšieho záujmu dieťaťa odporúčania znalcov z odboru psychológie o potrebe vykonať znalecké posúdenie stavu matky, ako aj ich vyjadrenia o bližšom vzťahu maloletej k sťažovateľovi (otcovi) a napokon podľa sťažovateľa konajúce súdy pri zisťovaní skutočného záujmu maloletej vôbec neprihliadli na jej názor.</p>
z odôvodnenia	<p>Podľa jedného zo základných princípov mimosporového procesu vyjadreného v čl. 4 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok ak je účastníkom konania maloleté dieťa, koná súd v jeho „najlepšom záujme“. Inými slovami, objektívnym explicitne stanoveným zákonným kritériom pre rozhodnutie vo veci maloletého je „záujem maloletého dieťaťa“, čo korešponduje s podstatou a účelom základného práva maloletého dieťaťa na rodičovskú výchovu a starostlivosť a tomuto právu zodpovedajúcemu základnému právu obidvoch rodičov na starostlivosť a výchovu o svoje dieťa. Obsah týchto práv je homogenizovaný nielen v práve, ale súčasne aj v povinnosti na sústavnú starostlivosť o výchovu, zdravie, výživu a všestranný vývoj dieťaťa v zmysle ustanovenia § 28 ods. 1 písm. a) zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“). Pokiaľ teda ide o záujem maloletého dieťaťa, súd musí tento vyhodnocovať a zdôvodniť nielen mechanicky a formálne, ale s ohľadom na in concreto okolnosti spočívajúce v danosti prípadne v absencii nielen „technických“ podmienok na výchovu, starostlivosť a všestranný vývoj</p>

maloletého (bytové predpoklady, dochádzka do školy alebo na voľnočasové aktivity, lekárska starostlivosť a pod.), ale aj vzhľadom na emocionálne (či už pozitívne alebo negatívne) väzby maloletého ku každému z rodičov, tobôž ak o kvalite týchto väzieb vypovedá nestranné znalecké posúdenie. V danom prípade je rozhodnutie krajského súdu z hľadiska odôvodnenia najlepšieho záujmu maloletej založené iba na konštatovaní opierajúcom sa o z kontextu vytrhnutý výrok posudku psychológa, že ustavičná zmena výchovného prostredia pôsobí na maloletú deštruktívne, a preto sa krajský súd stotožnil so závermi okresného súdu a rozhodol o ponechaní maloletej vo výchove matky, tak ako dosiaľ. Avšak vzhľadom na komplexné stanovisko zmieneného psychológa, podľa ktorého v zmysle citovaného odôvodnenia rozsudku krajského súdu by bolo pre maloletú vhodnejšie výchovné prostredie u sťažovateľa (otca), sa uvedený záver krajského súdu javí ako rozporuplný, pretože z neho nie je zrejмый reálny, vykonanému dokazovaniu korešpondujúci motív jeho rozhodnutia. Inými slovami, z odôvodnenia rozhodnutia krajského súdu nie je pre jeho adresáta čitateľné, či jeho východisková premisa o škodlivosti zmeny výchovného prostredia je v kontexte s ďalšími zisteniami psychológa založená na predpoklade o škodlivosti zmeny aktuálneho výchovného prostredia maloletej, ktoré má aktuálne u matky (tzv. trvalá zmena výchovného prostredia z matky na otca), alebo sa má na mysli škodlivosť ustavičného menenia výchovného prostredia medzi matkou a otcom (tzv. striedavá starostlivosť). Z ďalšieho na uvedené konštatovanie nadväzujúceho konštatovania psychológa o tom, že navrhuje zveriť maloletú do výchovy sťažovateľa (otca), by v tomto kontexte mohlo vyplývať, že škodlivosť zmeny výchovného prostredia vníma vzhľadom na jeho ustavičnú zmenu medzi rodičmi maloletej a že v záujme zdravého fyzického o psychického vývoja maloletej ho navrhuje zastabilizovať u otca maloletej. Tento záver je však vzhľadom na existujúce nejednoznačné znenie odôvodnenia rozsudku krajského súdu iba možnou domnienkou o prípadnej ďalšej možnej interpretácii záverov znaleckého dokazovania, ktoré bolo podkladom pre rozhodnutie krajského súdu. Navyše, rozhodnutie krajského súdu je založené iba na konštatácii o tom, že matka maloletej nezanedbáva jej výchovu, nevyplýva však z neho vysporiadanie sa s vykonanými dôkazmi v prospech vhodnosti výchovného prostredia u sťažovateľa (otca) v konkurencii s vhodnosťou výchovného prostredia u matky skrz prizmu najlepšieho záujmu maloletej. Pokiaľ ide o otázku zverenia maloletej do výchovy tak z rozhodnutia krajského súdu (strana 8 rozsudku, pozn.) vyplýva, že sťažovateľ v priebehu odvolacieho konania zmenil návrh, keďže pôvodne sa domáhal zverenia maloletej do svojej výlučnej osobnej starostlivosti a až v odvolacom konaní navrhol riešiť otázku starostlivosti o maloletú jej zverením do striedavej starostlivosti oboch rodičov (v dvojtypných intervaloch). Odvolací súd sa však s otázkou zmeny návrhu vo svojom rozhodnutí vysporiadal len konštatovaním, že vzhľadom na zistenia prvostupňového súdu o tom, že matka nezanedbáva starostlivosť o maloletú, striedavá starostlivosť neprichádza do úvahy (pozri stranu 10 rozsudku). Avšak zákon o rodine v § 24 ods. 1 vyžaduje, aby súd skúmal, či striedavá starostlivosť bude v záujme maloletého, krajský súd však v tomto smere osobitné dokazovanie nevykonával (nezisťoval stanovisko matky, pozn.) a odvolal sa iba na výsledky dokazovania okresného súdu vo veci návrhu zverenia maloletej do osobnej starostlivosti jedného z rodičov (okresný súd nevykonával dokazovanie týkajúce sa nariadenia novej striedavej starostlivosti oboch rodičov).

Vzhľadom na uvedené zistenia ústavný súd dospel k rozhodnutiu o nedostatočnej odôvodnenosti a ústavnej neudržateľnosti krajským súdom vyslovených záverov, v dôsledku čoho došlo k porušeniu sťažovateľom označených základných práv a slobôd zaručených v čl. 46 ods. 1 a čl. 41 ods. 1 a 4 ústavy, tak ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto rozhodnutia. Ústavný súd však nevyhovet sťažnosti sťažovateľa, tak ako to je uvedené v bode 5 výroku tohto rozhodnutia, a to v časti jeho odôvodnenia, že k porušeniu jeho základných práv a slobôd zaručených v čl. 46 ods. 1 a čl. 41 ods. 1 a 4 ústavy došlo aj tým, že krajský súd ako súd odvolací sám rozhodol o úprave styku s maloletou, čím mal porušiť princíp dvojinstančnosti konania, a v časti namietaného porušenia čl. 18 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa. V súvislosti s

	<p>prvou námietkou sťažovateľa ústavný súd konštatuje, že nemôže dôjsť k porušeniu základných práv a slobôd v príčinnej súvislosti s postupom, ktorý je súdu dovolený procesným predpisom, ktorý dáva odvolaciemu súdu možnosť zmeniť rozsudok súdu prvého stupňa za predpokladu, že tento správne zistil skutkový stav veci, ale vec nesprávne posúdil, a navyše, zásada dvojinstančnosti civilného súdneho konania nevyplýva z nášho ústavného poriadku a v súvislosti s druhou námietkou sťažovateľa je nutné podotknúť, že v konaní podľa čl. 127 ods. 1 ústavy môže sťažovateľ namietať iba porušenie svojich práv, a nie práv inej fyzickej osoby či právnickej osoby, pričom sťažovateľom označený Dohovor o právach dieťaťa pojednáva o právach detí, a nie o právach rodičov.</p> <p>Ústavný súd rozhodol:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Základné právo na súdnu ochranu zaručené v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a základné právo na ochranu rodičovstva zaručené v čl. 41 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Nitre sp. zn. 7 CoP 18/2017, 7 CoP 19/2017 z 24. augusta 2017 porušené boli. 2. Rozsudok Krajského súdu v Nitre sp. zn. 7 CoP 18/2017, 7 CoP 19/2017 z 24. augusta 2017 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie. 3. priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 500 € (slovom päťsto eur), ktoré je mu Krajský súd v Nitre povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu. 4. priznáva právo na úhradu trov právneho zastúpenia 5. Vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovuje.
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, EStP a iných súdov	
súvisiace právne predpisy	
klúčové slová	<p>maloletý-úprava práv a povinností k maloletému maloletý-výchova dieťaťa maloletý-záujem dieťaťa rozhodnutie-odôvodnenie</p>

Uznesenie:

spisová značka	I. ÚS 304/2018
populárny názov	obvyklý pobyt maloletého
sudca spravodajca	Milan Ľalík
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Uznesenie - Uznesenie o odmietnutí
dátum rozhodnutia	05.09.2018
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	<p>Dohovor o právach dieťaťa čl. 12 ods. 1 Dohovor o právach dieťaťa čl. 12 ods. 2 Dohovor o právach dieťaťa čl. 3 ods. 1 Dohovor o právach dieťaťa čl. 3 ods. 2 Ústava Slovenskej republiky čl. 2 ods. 2 Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 47 ods. 3 Ústava Slovenskej republiky čl. 48 ods. 2 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 8</p>

	Ústava Slovenskej republiky čl. 19 ods. 2
analytická právna veta	<p>V konaní o nariadenie návratu maloletého dieťaťa do krajiny obvyklého pobytu podľa Haagskeho dohovoru ide o čo najrýchlejšie navrátenie dieťaťa tam, kde žilo v čase pred jeho medzinárodným únosom a kde môže byť v súlade s právom meritórne rozhodnuté o úprave pomerov k dieťaťu. Účelom konania o nariadenie návratu dieťaťa neoprávnene premiestneného z miesta jeho obvyklého pobytu je zabezpečiť, aby o deťoch rozhodovali súdy štátu ich obvyklého pobytu. Takéto konanie má zároveň pozbaviť únoscu výhod, ktoré získal neoprávnením premiestnením dieťaťa. Skutočnosť, že v cudzine únosca nedosiahne vydanie rozhodnutia o opatrovnických právach k dieťaťu a riskuje konanie o návrat, by mala tiež pôsobiť preventívne a nabádať rodičov, aby sa nerozhodli uniesť dieťa a uprednostnili vyriešenie sporov o opatrovnických právach v štáte obvyklého pobytu dieťaťa. Všeobecný súd v tomto konaní rozhoduje len o nariadení alebo nenariadení navrátenia dieťaťa do miesta jeho obvyklého pobytu (pod jurisdikciu tohto štátu); rozhodnutie súdu o navrátení dieťaťa do miesta jeho obvyklého pobytu nie je rozhodnutím o opatrovnických právach ani rozhodnutím o navrátení dieťaťa konkrétnej osobe, resp. rozhodnutím o oddelení dieťaťa od inej konkrétnej osoby.</p> <p>Vo všeobecnosti je prostredím dieťaťa v nízkom veku v prvom rade rodinné prostredie určené osobami s ktorými žije, ktoré ho skutočne opatrujú a starajú sa o neho. Obvyklým pobytom je miesto, kde má dieťa rodinné a sociálne prostredie na značné obdobie s ustáleným zámerom zotrvať na danom mieste, čo nevylučuje situácie, že dieťa sa môže po určitú časovo obmedzenú dobu, ale aj dlhšie (viac rokov) zdržiavať i na inom mieste, a to aj v cudzine, napríklad pre vzdelávacie účely, zo zdravotných dôvodov, pre výkon záujmovej (napr. športovej) činnosti alebo voľno-časových aktivít (konsenzuálne pobyty).</p>
skutkový stav a základné fakty	<p>Napadnutým uznesením krajského súdu bolo potvrdené uznesenie okresného súdu, ktorým na základe návrhu matky maloletých okresný súd rozhodol tak, že nariadil návrat maloletých detí do krajiny ich obvyklého pobytu do Rakúskej republiky.</p> <p>Sťažovatelia v sťažnosti uvádzajú, že krajský súd ako porušovateľ ich v záhlaví označených základných práv a slobôd</p> <p>„a) ... neskúmal psychické rozpoloženie maloletých detí a neprihliadol na znalecké posudky doložené sťažovateľom...</p> <p>b) ... nezisťoval názor maloletých detí a ani nenariadil nové znalecké dokazovanie...</p> <p>c) ... neprihliadol na stanovisko Úradu komisára pre deti...</p> <p>d) ... neprihliadol na stanovisko ÚPSVaR zo dňa 9. 1. 2018... e) ... nebral ohľad na osobu matky a jej nemorálne správanie sa...</p> <p>f) ... sa nezaoberal zárukami pri návrate maloletých detí na územie Rakúskej republiky... g) ... sa dostatočne nezaoberal otázkou obvyklého pobytu maloletých detí.“</p>
z odôvodnenia	<p>Ústavný súd konštatuje, že odôvodnenie rozhodnutia krajského súdu a závery v ňom prezentované, najmä k otázkam obvyklého pobytu detí, ich neoprávneného premiestnenia a možnosti (ne)uplatnenia výnimiek z návratu podľa čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru v spojení s čl. 11 ods. 2 a 4 nariadenia Brusel IIa, ktoré viedli krajský súd k potvrdeniu rozhodnutia okresného súdu o návrate maloletých detí do miesta ich obvyklého pobytu, sú ústavne udržateľné a spĺňajú nevyhnutné požiadavky na odôvodnenie rozhodnutí všeobecných sudov, a nie je ich možné označiť ako arbitrárne a svojvoľné. Z tohto pohľadu námietky sťažovateľov týkajúce sa vecnej nesprávnosti rozhodnutia, správneho právneho posúdenia veci a informačného deficitu pri zisťovaní a ustálení skutkových okolností prípadu (vyvolaného najmä nevykonaním potrebného dokazovania,</p>

nesprávnym vyhodnotením dôkazov) nemohol ústavný súd akceptovať. Krajský súd v okolnostiach posudzovanej veci z ústavného hľadiska jasným a primerane dostatočným i zrozumiteľným spôsobom vysvetlil, z akých dôvodov pri rozhodovaní vychádzal.

Záujem dieťaťa musí byť prvoradým hľadiskom pri akejkolvek činnosti týkajúcej sa detí, nech už uskutočňovanej verejnými alebo súkromnými zariadeniami sociálnej starostlivosti, súdmi, správnymi alebo zákonodarnými orgánmi (čl. 3 Dohovoru o právach dieťaťa vyhláseného v Zbierke zákonov Slovenskej republiky pod č. 104/1991 Zb.). Odkaz na najlepší záujem dieťaťa obsahujú Haagsky dohovor (o únosoch detí), Haagsky dohovor o ochrane detí, Európsky dohovor o starostlivosti o deti a aj nariadenie Brusel IIa. Vychádzajúc z uvedeného, všeobecné súdy sú v súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) povinné v takomto type konaní zohľadňovať najlepší záujem dieťaťa. Z rodičovstva vyplývajú nielen práva, ale aj povinnosti. Rodič, ktorý neoprávnené premiestni dieťa z miesta jeho obvyklého pobytu, zasiahne nielen do práv druhého rodiča (najmä jeho práva na starostlivosť o dieťa a jeho výchovu), ale aj do práv samotného dieťaťa, najmä práva byť vychovávané obidvomi rodičmi (čl. 7 a čl. 18 Dohovoru o právach dieťaťa), práva na to, aby nebolo nezákonne premiestnené do zahraničia a nevrátené späť (čl. 11 Dohovoru o právach dieťaťa), práva na nezasahovanie do jeho súkromného života, rodiny a domova (čl. 16 Dohovoru o právach dieťaťa), ako aj práva nebyť dočasne alebo trvalo zbavené svojho rodinného prostredia (čl. 20 Dohovoru o právach dieťaťa).

Aj ESLP uviedol, že najlepší záujem dieťaťa sa skladá z dvoch zložiek. Na jednej strane je to povinnosť zachovávať väzby dieťaťa s jeho rodinou, okrem prípadov, keď sa preukáže, že rodina je obzvlášť nevhodná. Z toho vyplýva, že rodinné väzby možno prerušiť len vo veľmi výnimočných okolnostiach a je nutné vykonať všetko na zachovanie osobných vzťahov, a ak je to možné a vhodné rodinu obnoviť. Na druhej strane je zreteľne v najlepšom záujme dieťaťa zabezpečiť jeho vývoj v zdravom prostredí a ani rodič nemá právo podľa čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) prijať také opatrenia, ktoré by ublížili zdraviu alebo ďalšiemu vývoju dieťaťa (Neulinger a Shuruk proti Švajčiarsku, sťažnosť č. 41615/07 zo 6. 7. 2010, bod č. 136 a citácie tam uvedené).

V konaní o nariadení návratu maloletého dieťaťa do krajiny obvyklého pobytu podľa Haagskeho dohovoru ide o čo najrýchlejšie navrátenie dieťaťa tam, kde žilo v čase pred jeho medzinárodným únosom a kde môže byť v súlade s právom meritórne rozhodnuté o úprave pomerov k dieťaťu. Účelom konania o nariadení návratu dieťaťa neoprávnené premiestneného z miesta jeho obvyklého pobytu je zabezpečiť, aby o deťoch rozhodovali súdy štátu ich obvyklého pobytu. Takéto konanie má zároveň pozbaviť únoscú výhod, ktoré získal neoprávneným premiestnením dieťaťa. Skutočnosť, že v cudzine únoscia nedosiahne vydanie rozhodnutia o opatrovnických právach k dieťaťu a riskuje konanie o návrat, by mala tiež pôsobiť preventívne a nabádať rodičov, aby sa nerozhodli uniesť dieťa a uprednostnili vyriešenie sporov o opatrovnických právach v štáte obvyklého pobytu dieťaťa. Všeobecný súd v tomto konaní rozhoduje len o nariadení alebo nenariadení navrátenia dieťaťa do miesta jeho obvyklého pobytu (pod jurisdikciu tohto štátu); rozhodnutie súdu o navrátení dieťaťa do miesta jeho obvyklého pobytu nie je rozhodnutím o opatrovnických právach ani rozhodnutím o navrátení dieťaťa konkrétnej osobe, resp. rozhodnutím o oddelení dieťaťa od inej osobe.

Judikatúra ESLP porušenie práv v návratovom konaní subsumuje pod čl. 8 dohovoru. Povinnosti štátov dohovoru podľa čl. 8 dohovoru v oblasti medzinárodných únosov sa musia vykladať vo svetle požiadaviek Haagskeho dohovoru a Dohovoru o právach dieťaťa. Tento prístup si vyžaduje kombinovanú a harmonickú aplikáciu medzinárodných nástrojov s ohľadom na ich význam a dopad na ochranu práv detí a rodičov. Takýto prístup by nemal vyústiť do konfliktov a rozporov medzi rozličnými zmluvami za predpokladu, že súd je schopný plniť svoj účel, ktorým je zabezpečenie dodržiavania záväzkov Vysokých zmluvných strán dohovoru (rozsudok Veľkej komory ESLP vo veci X. proti Lotyšsku z 26. 11. 2013). Právo rozhodovať o opatrovnických právach k dieťaťu má štát obvyklého pobytu dieťaťa, a nie štát, v ktorom je dieťa unesené

alebo zadržované (rozsudok ESLP vo veci R. S. proti Poľsku z 21. 5. 2015). Eliminujúce dôvody návratu maloletého dieťaťa do štátu, na ktorého území malo svoj obvyklý pobyt bezprostredne pred premiestnením alebo zadržaním, podľa čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru musia byť vnútroštátnymi súdmi zistené a objasnené natoľko dostatočne, aby hrozba vážneho nebezpečenstva fyzickej alebo duševnej ujmy, prípadne neznesiteľná situácia z prikázaného návratu, boli s čo najvyššou mierou pravdepodobnosti vylúčené. Existencia vážneho nebezpečenstva podľa čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru pritom nezahŕňa všetky nepríjemnosti spojené s nariadením návrhu, ale len tie, ktoré nemožno požadovať od dieťaťa, aby ich rozumne znieslo [rozsudok ESLP vo veci P. E. a R. F. proti Portugalsku z 5. 2. 2015, ako aj rozsudok ESLP vo veci K. J. proti Poľsku z 1. 3. 2016, v ktorom ESLP navyše uviedol, že vzhľadom na skutočnosť, že to bola matka maloletého dieťaťa, ktorá odmietla jeho návrat do krajiny obvyklého pobytu, bolo na nej, aby preukázala tvrdenia o možných a konkrétnych rizikách podľa čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru]. Výnimky na nariadenie návratu podľa Haagskeho dohovoru musia byť uplatňované striktné (reštriktívne). Ujma, na ktorú poukazuje čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru, nemôže vzniknúť len z odlúčenia dieťaťa od rodiča, ktorý dieťa uniesol alebo ho neoprávnené zadržáva. Odlúčenie, nech je pre dieťa akokoľvek zložité, automaticky nespĺňa test existencie vážneho nebezpečenstva (rozsudok ESLP vo veci G. N. proti Poľsku z 19. 7. 2016). Výnimky v zmysle čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru treba vykladať reštriktívne (už len z toho dôvodu, že vo svojej podstate idú proti hlavným cieľom Haagskeho dohovoru). Mali by sa preto využívať len v skutočne odôvodnených prípadoch. Ujma, ktorá je relevantná ako dôvod na nenariadenie navrátenia dieťaťa do miesta jeho obvyklého pobytu, nemôže byť len bežná (teda taká, ku ktorej spravidla dochádza, keď dieťa nútené mení miesto svojho pobytu a prostredie, s ktorým sa už zžilo a cíti sa v ňom dobre), ale musí byť vážna a týkať sa podstatných okolností života dieťaťa. Podstatnou ujmom nie sú ale napríklad samotné negatívne dopady rodičovských nezhôd na dieťa. Pri rozhodovaní o návrhu na nariadenie návratu dieťaťa do miesta jeho obvyklého pobytu treba zistené skutočnosti posudzovať vo vzťahu k dieťaťu a jeho záujmom, lebo ono je subjektom, na ktorý má byť v konaní kladený najväčší dôraz. Výnimka, ktorá spočíva v hrozbe vážnej ujmy v zmysle uvedeného článku Haagskeho dohovoru, neposkytuje súdu štátu, do ktorého bolo dieťa unesené, možnosť zvažovať, kde bude dieťa spokojnejšie alebo šťastnejšie; rozhodnutie o tom je vyhradené konaniu vo veci starostlivosti o dieťa pred súdom štátu, kde malo dieťa pobyt pred únosom. (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 176/2015 z 27. 4. 2015).

Stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníkov konania vrátane ich dôvodov a námietok. V zmysle svojej judikatúry považuje ústavný súd za protiústavné a arbitrárne tie rozhodnutia, ktorých odôvodnenie je úplne odchylné od veci samej, alebo aj extrémne nelogické so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti (IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06). Zákonný rámec ustanovenia § 123 CMP vyžaduje, aby súd rozhodol (a svoje rozhodnutie i náležite odôvodnil), a to v rozsahu, či premiestnenie (resp. zadržanie) bolo neoprávnené, a v kladnom prípade, či je tu daný niektorý z dôvodov na nenariadenie návratu maloletého.

Neoprávnené premiestnenie maloletého dieťaťa

Konštatovanie súdov o neoprávnenosti premiestnenia detí z Rakúskej republiky na územie Slovenskej republiky podmieňuje správne ustálenie obvyklého pobytu maloletých detí, ktorý je podľa súdov v Rakúskej republike. Sťažovatelia tento záver odmietajú, považujú ho za nedostatočne preukázaný s konštatovaním, že obvyklý pobyt oboch maloletých detí bol (a dnes je) na území Slovenskej republiky.

Obvyklý pobyt maloletých detí

Obvyklý pobyt vo všeobecnosti vyjadruje takú „kvalitu“ pobytu, pri ktorej sú väzby osoby vo vzťahu k miestu, kde sa zdržiava, trvalé. Prax justičných orgánov zmluvných štátov Haagskeho dohovoru pri výklade pojmu „obvyklý pobyt“ vychádza z analyzovania okolností týkajúcich sa dieťaťa (objektívne faktory preukazujúce, kde je centrum života dieťaťa a kde dieťa preukázateľne zvyčajne trávi väčšinu svojho času) a zároveň prihliada aj na posúdenie spoločného zámeru rodičov usadiť sa s dieťaťom v určitom štáte. Pri výklade pojmu „obvyklý pobyt“ treba v prípade členských štátov Európskej únie zohľadňovať najmä judikatúru Súdneho dvora Európskej únie vo veci (ďalej len „Súdny dvor“) A (C – 523/07), CC – 376/14 PPU a rozhodnutím vo veci B. Mercredi v. R. Chaffeov (C-497/2010), kde použitie prídavného mena „obvyklý“ umožňuje dospieť k záveru, že pobyt musí vykazovať určitú stabilitu alebo pravidelnosť. Kritériom odlišenia obvyklého pobytu od jednoduchej dočasnej prítomnosti je určité – trvanie, odzrkadľujúce dostatočnú stabilitu (pravidelnosť). V tejto súvislosti je potrebné vo všeobecnosti vychádzať z rodinných a sociálnych vzťahov dieťaťa v členskom štáte. Súdny dvor tiež uviedol, že prostredím dieťaťa je v podstate jeho rodina, ktorá je determinovaná referenčnou osobou alebo osobami (rodičom, rodičmi, inou osobou vykonávajúcou starostlivosť o dieťa), kde sa dieťa nevyhnutne spoluzúčastňuje na sociálnom a rodinnom prostredí ľudí, od ktorých je závislé. Pojem „obvyklý pobyt“ v zmysle čl. 8 ods. 1 nariadenia Brusel IIa treba vykladať tak, že mu zodpovedá miesto, ktoré odzrkadľuje istú mieru začlenenia dieťaťa do sociálneho a rodinného prostredia. Na tento účel treba vziať do úvahy demonštratívne diferenčné kritériá, akými sú najmä trvanie, pravidelnosť, podmienky a dôvody pobytu na území členského štátu a presťahovanie rodiny do tohto štátu, štátnu príslušnosť dieťaťa, miesto a podmienky školskej dochádzky, jazykové znalosti, ako aj rodinné a sociálne väzby, ktoré dieťa udržiava v danom štáte. Vo vzťahu k pravidelnosti pobytu Súdny dvor konštatoval, že nie je nevyhnuté, aby bol pobyt nepretržitý a dočasná neprítomnosť dieťaťa, napr. počas školských prázdnin, nespochybňuje trvalosť obvyklého pobytu. Je na vnútroštátnom súde, aby určil, kde má dieťa obvyklý pobyt, majúci na pamäti všetky osobitné skutkové okolnosti každého jednotlivého prípadu. Vo všeobecnosti je prostredím dieťaťa v nízkom veku v prvom rade rodinné prostredie určené osobami s ktorými žije, ktoré ho skutočne opatrujú a starajú sa o neho. Obvyklým pobytom je miesto, kde má dieťa rodinné a sociálne prostredie na značné obdobie s ustáleným zámerom zotrvať na danom mieste, čo nevylučuje situácie, že dieťa sa môže po určitú časovo obmedzenú dobu, ale aj dlhšie (viac rokov) zdržiavať i na inom mieste, a to aj v cudzine, napríklad pre vzdelávacie účely, zo zdravotných dôvodov, pre výkon záujmovej (napr. športovej) činnosti alebo voľno-časových aktivít (konsenzuálne pobyty). Deti vo veku 7 i 10 rokov možno považovať za kategóriu osôb, pre ktoré je významné prostredie ich rodičov (matky a otca). Vo vzťahu k námietke sťažovateľov, že krajský súd sa dostatočne nezaoberal otázkou obvyklého pobytu maloletých detí, ústavný súd zastáva názor, že krajský súd v citovanej časti odôvodnenia napadnutého uznesenia ústavne akceptovateľným spôsobom, jasne i zrozumiteľne vysvetlil, prečo sa stotožnil so zisteniami a argumentáciou súdu prvej inštancie vo vzťahu k určeniu obvyklého pobytu maloletých detí. Relevantnú časť napadnutého uznesenia krajského súdu v spojení s rozhodnutím okresného súdu v otázke určenia obvyklého pobytu maloletých detí nemožno podľa názoru ústavného súdu považovať za neodôvodnenú a ani za arbitrárnu, t. j. takú, ktorá by bola založená na právnych záveroch, ktoré nemajú oporu v právnej norme, alebo zásadne sa rozchádzajúcou s citovanou judikatúrou, resp. popierajú jej podstatu, zmysel a účel, preto sa ústavný súd s touto námietkou sťažovateľov nestotožnil. V zmysle čl. 3 Haagskeho dohovoru premiestnenie alebo zadržanie dieťaťa sa považuje za neoprávnené, ak a) je porušením opatrovníckeho práva, ktoré nadobudla osoba, inštitúcia alebo iná právnická osoba buď spoločne, alebo samostatne podľa právneho poriadku štátu, na ktorého území malo dieťa svoj

obvyklý pobyt bezprostredne pred premiestnením alebo zadržaním, a b) v čase jeho premiestnenia alebo zadržania sa toto právo aj skutočne vykonávalo buď spoločne alebo samostatne, alebo by sa takto vykonávalo, ak by nedošlo k premiestneniu alebo zadržaniu.

V zmysle čl. 2 ods. 11 nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000 (ďalej aj nariadenie Brusel IIa alebo Brusel IIa) pojem neoprávnené premiestnenie alebo zadržanie znamená premiestnenie alebo zadržanie dieťaťa, ak a) je porušením opatrovníckeho práva nadobudnutého rozsudkom, zo zákona alebo dohodou, ktorá má právne účinky, podľa práva členského štátu, v ktorom malo dieťa obvyklý pobyt bezprostredne pred premiestnením alebo zadržaním; a b) za predpokladu, že v čase premiestnenia alebo zadržania sa toto opatrovnícke právo aj skutočne vykonávalo, buď spoločne alebo samostatne, alebo by sa bolo takto vykonávalo, ak by nedošlo k premiestneniu alebo zadržaniu. Opatrovnícke právo sa považuje za vykonávané spoločne, ak na základe rozsudku alebo zo zákona jeden nositeľ rodičovských práv a povinností nemôže rozhodnúť o mieste pobytu dieťaťa bez súhlasu druhého nositeľa rodičovských práv a povinností.

Haagsky dohovor a nariadenie Brusel IIa vyžadujú, aby premiestnenie alebo zadržanie dieťaťa porušovalo vzťah, ktorý spĺňa súčasne dve požiadavky – právnu, ktorá spočíva v existencii opatrovníckych práv k dieťaťu, a faktickú, ktorá spočíva v skutočnom výkone týchto opatrovníckych práv k dieťaťu v čase premiestnenia alebo zadržania. Len také premiestnenie alebo zadržanie, ktoré poruší právny vzťah spĺňajúci obe požiadavky, je neoprávnené. Neoprávneného (protiprávneho) premiestnenia dieťaťa sa dopustí ten, kto bez vedomia alebo súhlasu rodiča alebo inej osoby, ktorej prislúcha opatrovnícke právo, trvale zmení miesto pobytu dieťaťa mimo krajinu, v ktorej malo dieťa dosiaľ svoj obvyklý pobyt.

Haagsky dohovor a nariadenie Brusel IIa poskytujú ochranu len osobe, ktorá preukáže, že bola nositeľom opatrovníckych práv k dieťaťu a súčasne tieto opatrovnícke práva skutočne vykonávala, a to v čase premiestnenia alebo zadržania dieťaťa. V zmysle výkladovej správy k Haagskemu dohovoru (Pérez – Vera, E.: Výkladová správa k Haagskemu dohovoru o únosoch detí z roku 1980, bod 73) a nadväzujúcej judikatúry vnútroštátnych súdov členských štátov tohto dohovoru (napr. 11 UF 121/03, Oberlandesgericht Hamm, INCADAT cite: HC/E/DE 822; Soucie v. Souci 1995 SC 134, INCADAT cite HC/E/UK s 107; K. v. K., 13. február 1992, District Court of Horgen, INCADAT cite: HC/E/CH 299) má súd v konaní o návrat posúdiť, či nositeľ opatrovníckych práv akýmkoľvek spôsobom vykonáva opatrovnícke práva alebo by tieto opatrovnícke práva skutočne vykonával, ak by nedošlo k premiestneniu alebo zadržaniu. Súd nemá v konaní o návrat skúmať, či opatrovnícke práva boli vykonávané „dobro alebo zle“, resp. porovnávať mieru, v akej vykonával opatrovnícke práva únosca a v akej ich vykonával rodič, od ktorého bolo dieťa oddelené, pretože toto posúdenie prekračuje rámec konania o návrat a dostáva sa do roviny konania o rodičovských právach a povinnostiach, a teda do rozporu s čl. 16 Haagskeho dohovoru o únosoch detí, ktorý prikazuje justičným orgánom zmluvných štátov, na územie ktorých bolo dieťa premiestnené, zdržať sa rozhodovania vo veci opatrovníckeho práva, kým sa nerozhodne, že návrat dieťaťa sa nenariadi. Nariadenie Brusel IIa vymedzuje opatrovnícke práva v čl. 2 ods. 9 ako zahŕňajúce „práva a povinnosti súvisiace s osobnou starostlivosťou o dieťa, najmä právo určiť miesto pobytu dieťaťa“. Z konštantnej judikatúry Súdneho dvora (rozsudok Súdneho dvora vo veci Szymon Kozłowski C-66/08, bod 42) vyplýva, že pojem „opatrovnícke právo“ je autonómnym pojmom vo vzťahu k právu členských štátov Európskej únie. Neoprávneného premiestnenia dieťaťa sa dopustí rodič alebo iná osoba, ktorá sa s dieťaťom presťahuje do iného štátu, než v ktorom malo dieťa obvyklý pobyt, pokiaľ druhý rodič alebo iná osoba, ktorá má právo starostlivosti o dieťa (opatrovnícke práva) podľa právnych predpisov krajiny obvyklého pobytu dieťaťa, zahŕňajúce aj právo rozhodovať o mieste pobytu dieťaťa, nesúhlasí s premiestnením dieťaťa.

Zistenia okresného súdu, že maloleté deti narodené matke ( ) a pochádzajúce z

manželstva rodičov (a , otec detí), ku ktorým v čase premiestnenia (únosu) zo zákona vykonávali opatrovnícke práva obaja rodičia, opodstatňovali záver, že bez súhlasu matky otec nemal právo rozhodnúť o zmene miesta pobytu maloletých detí v marci 2017 z Rakúskej republiky na územie Slovenskej republiky.

V okolnostiach danej veci všeobecné sudy vychádzali z toho, že manželia a rodičia maloletých detí a vykonávali opatrovnícke právo vo vzťahu k deťom bezprostredne pred ich premiestnením, toto opatrovnícke právo im vyplývalo ako rodičom zo zákona a ich premiestnenie na územie Slovenskej republiky bez súhlasu matky (jedného z rodičov) bolo preto neoprávnené. K výhradám sťažovateľov, že matka „nefungovala ako plnohodnotný rodič“ a v tejto súvislosti prípadne vykonávala opatrovnícke práva nedostatočne, ústavný súd poznamenáva, že toto posúdenie prekračuje rámec konania o návrat, a preto sa ním sudy nemali povinnosť zaoberať. Ústavný súd v uvedených súvislostiach konštatuje, že nenachádza také ústavnoprávne signály, ktoré by naznačovali možnosť zásahu do základných práv sťažovateľov.

Výnimky z povinnosti nariadiť návrat dieťaťa podľa čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru

Podľa čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru bez ohľadu na ustanovenie predchádzajúceho článku justičný alebo správny orgán dožiadaného štátu nemusí nariadiť návrat dieťaťa, ak osoba, inštitúcia alebo iná právnická osoba, ktorá nesúhlasí s jeho vrátením, preukáže, že existuje vážne nebezpečenstvo, že návrat by dieťa vystavil fyzickej alebo duševnej ujme alebo ho inak priviedol do neznesiteľnej situácie. Justičný alebo správny orgán môže odmietnuť nariadiť návrat dieťaťa aj vtedy, ak zistí, že dieťa nesúhlasí s návratom, a ak dosiahlo vek a stupeň vyspelosti, v ktorom je vhodné zohľadniť jeho názory. Pri hodnotení okolností uvedených v tomto článku justičné a správne orgány vezmú do úvahy informácie o sociálnom prostredí dieťaťa, ktoré poskytol ústredný orgán alebo iný príslušný orgán štátu obvyklého pobytu dieťaťa. Podľa čl. 11 ods. 4 nariadenia rady (ES) č. 2201/2003 (tiež Brusel IIa) súd nemôže odmietnuť návrat dieťaťa podľa čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru, ak sa preukáže, že sa vykonali primerané opatrenia na zabezpečenie ochrany dieťaťa po jeho návrate. Podľa čl. 60 písm. e) nariadenia Brusel IIa vo vzťahoch medzi členskými štátmi Európskej únie má uvedené nariadenie prednosť pred Haagskym dohovorom v rozsahu, v ktorom sa týka otázok upravených týmto nariadením.

Možno súhlasiť s názorom všeobecných súdov, že právna úprava obsiahnutá v Haagskom dohovore zotráva na pravidle, že pokiaľ súd ustáli, že došlo k neoprávnenému premiestneniu maloletého dieťaťa a návrh na jeho návrat bol podaný do jedného roku od neoprávneného premiestnenia (čo je aj tento prípad – návrh bol doručený súdu 5. septembra 2017 a neoprávnené premiestnenie detí sa malo uskutočniť v marci 2017), musí súd návrat nariadiť. Túto povinnosť súd nemá, len pokiaľ zistí niektorú z výnimiek uvedených v čl. 13 alebo čl. 20 Haagskeho dohovoru. Článok 11 ods. 4 nariadenia Brusel IIa má aplikačnú prednosť v otázke výnimiek pre návrat podľa čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru, pretože Slovenská republika i Rakúska republika sú členskými štátmi Európskej únie. Uvedené znamená, že keď podľa čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru súd nie je povinný nariadiť návrat, ak by dieťa bolo vystavené fyzickej alebo duševnej ujme alebo ak by sa inak dostalo do neznesiteľnej situácie. Nariadenie ide ďalej v tom, že rozširuje povinnosť nariadiť návrat dieťaťa aj na prípady, keď by dieťa mohlo byť vystavené takejto ujme, ale napriek tomu je preukázané, že orgány v členskom štáte pôvodu vykonali alebo sú pripravené vykonať primerané opatrenia na zabezpečenie ochrany dieťaťa po návrate.

Z čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru a čl. 11 ods. 4 nariadenia Brusel IIa vyplývajú tieto výnimky z návratu: 1) existencia vážneho nebezpečenstva, že návrat by dieťa vystavil fyzickej alebo duševnej ujme alebo ho inak priviedol do

	<p>neznesiteľnej 18</p> <p>situácie (prvá výnimka z návratu), a 2) nesúhlas dieťa s návratom, ak dosiahlo vek a stupeň vyspelosti, v ktorom je vhodné zohľadniť jeho názory (druhá výnimka z návratu). Pri posudzovaní okolností z týchto výnimiek je potrebné vziať do úvahy informácie o sociálnom prostredí dieťaťa, ktoré súdu poskytol príslušný orgán štátu obvyklého pobytu dieťaťa. Ak sa však preukáže, že sa vykonali primerané opatrenia na zabezpečenie ochrany dieťaťa po jeho návrate, nemožno návrat podľa čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru odmietnuť (tretia výnimka z návratu).</p> <p>Prvá z uvádzaných výnimiek sa týka situácie, keď existuje vážne nebezpečenstvo, že by návrat vystavil dieťa fyzickej alebo psychickej ujme alebo ho inak priviedol do neznesiteľnej situácie. V tomto prípade nesie dôkazné bremeno osoba, ktorá dieťa neoprávnene premiestnila alebo zadržala. Táto výnimka predstavuje tradične najpoužívanejšiu obranu zo strany únoscov v konaniach o návrat dieťaťa, dôvodová správa Haagskeho dohovoru, ako aj existujúca judikatúra súdov členských štátov a odporúčania špeciálnych komisií však dôrazne trvajú na reštriktívnej interpretácii tohto ustanovenia. V praxi sa obrana únoscov spravidla zameriava na otázky, kde je, resp. bude dieťa šťastnejšie, kde má lepšie sociálne, ekonomické podmienky a prostriedky na ďalší rozvoj a pod. Na základe existujúcej judikatúry súdov zmluvných štátov však možno konštatovať, že štáty odmietajú takéto tvrdenia ako nesúvisiace s čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru a v zásade umožňujú uplatnenie tejto výnimky len v dvoch prípadoch, konkrétne vtedy, keď by bolo dieťa návratom do krajiny obvyklého pobytu objektívne vystavené nebezpečenstvu, a to do skončenia konania o opatrovníckych právach v tomto štáte (napr. v štáte, kam má byť dieťa vrátené, je hladomor, vojnový konflikt, epidémia nakažlivej choroby a pod.), a druhý prípad sa viaže na osobu požadujúcu návrat, ktorej správanie by mohlo vystaviť dieťa nebezpečenstvu ujmy, napr. vážne zneužívanie dieťa žiadateľom o návrat alebo zanedbávanie dieťaťa žiadateľom, resp. situácia, keď je dieťa mimoriadne psychicky závislé na únoscovi [Friedrich v. Friedrich, 78 F.3d 1060 (6th Cir. 1996), INCADAT cite: HC/E/USf 82]. Judikatúra súdov niektorých zmluvných štátov dospela k záverom, že vážne nebezpečenstvo neznamená bežné nebezpečenstvo akejkolvek fyzickej alebo psychickej ujmy, ale ujma musí byť podstatná alebo závažného druhu, takže bežné nebezpečenstvo nie je dostatočné (Collopy v. Christodoulou, NO. 90 DR 1138 (D. Colo. May 8, 1991), INCADAT cite: HC/E/USf 210).</p> <p>Judikatúra súdov akcentuje, že výnimky v zmysle čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru treba vykladať reštriktívne. Ujma, ktorá je relevantná ako dôvod na nenariadenie navrátenia dieťaťa do miesta jeho obvyklého pobytu, nemôže byť len bežná (teda taká, ku ktorej spravidla dochádza, keď dieťa nútene mení miesto svojho pobytu a prostredie, s ktorým sa už zžilo a cíti sa v ňom dobre), ale musí byť vážna a týkať sa podstatných okolností života dieťaťa. Podstatnou ujmom nie sú napríklad negatívne dopady rodičovských nezhôd na dieťa. Výnimka, ktorá spočíva v hrozbe vážnej ujmy v zmysle uvedeného článku Haagskeho dohovoru, neposkytuje súdu štátu, do ktorého bolo dieťa unesené, možnosť zvažovať, kde bude dieťa spokojnejšie alebo šťastnejšie (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 176/2015 z 27. 4. 2015, sp zn. III. ÚS 93/2018).</p> <p>Pokiaľ ide o výklad pojmu „vážne nebezpečenstvo“ vystavenia duševnej či fyzickej ujme, ústavný súd už v uznesení sp. zn. II. ÚS 282/2017 z 26. apríla 2017 uviedol, že musí ísť o reálne hroziace, a teda nie všeobecné či potenciálne nebezpečenstvo. Neznesiteľnou situáciou v zmysle tohto ustanovenia je situácia, ktorá má reálny potenciál ohroziť mravný vývoj dieťaťa alebo ktorá vystavuje dieťa reálnemu a závažnému (neúnosnému) strádaniu po stránke nedostatku pre život nevyhnutných základných predpokladov – strava, ošatenie, bývanie a pod. Ústavný súd dodáva, že aj „fyzická či psychická ujma“ v zmysle tohto ustanovenia musí mať intenzitu „neznesiteľnej situácie“ (uvedené vyplýva zo zvolenej formulácie „alebo ho inak priviedol do neznesiteľnej situácie“). Pokiaľ ide o naplnenie druhej výnimky z návratu („Justičný alebo správny orgán môže odmietnuť nariadiť návrat dieťaťa aj vtedy, keď zistí, že dieťa nesúhlasí s návratom, a ak dosiahlo vek a stupeň vyspelosti, v ktorom je vhodné zohľadniť</p>
--	--

jeho názory.“), pri tejto únoscovi nie je uložená dôkazná povinnosť, ale jej preskúmanie je na konajúcom súde. Haagsky dohovor nestanovuje vekovú hranicu, od ktorej je vhodné brať názor dieťaťa do úvahy, pri uplatnení tejto výnimky súd najprv skúma, či dieťa dosiahlo vek a stupeň vyspelosti, v ktorom je vhodné zohľadniť jeho názory, a až následne dieťa vypočuje. Vo vzťahu k charakteru nesúhlasu, ktorý dieťa prejaví, aplikačná prax členských štátov Haagskeho dohovoru prijala viacero záverov. V prípade Re. R. anglický súd konštatoval, že dieťa musí prejavíť viac ako len bežné preferovanie pobytu v jednej krajine pred pobytom v inej krajine. Iné sudy konštatovali, že je potrebné skúmať existenciu nesúhlasu s návratom, obyčajné preferovanie pobytu v štáte únosu dieťaťom nie je dostatočné (9Ob102/03w, Oberster Gerichtshof, Austrian Supreme Court, 8/10/2003, INCADAT cite: HC/E/AT 549; N° de rôle: 02/7742/A, Tribunal de première instance de Bruxelles, 27/5/2003, INCADAT cite: HC/E/BE 546.), pričom je potrebné sa uistiť, že dieťa chápe, že nejde o návrat do starostlivosti druhého rodiča, ale o návrat do štátu pôvodného obvyklého pobytu. V prípade Re. S. anglické sudy konštatovali, že možnosť nenariadiť návrat má súd len vtedy, ak sa preukáže, že dieťa má relevantné dôvody na svoje námietky, ak však je názor dieťaťa ovplyvnený treťou osobou alebo únoscom, potom by sa naň nemalo prihliadať (Burdová, K.: Občianskoprávne aspekty medzinárodných únosov detí. 1. vydanie. Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta. 2016, s. 89-90). Nariadenie Brusel IIa v čl. 11 ods. 2 posilňuje právo dieťaťa – vyjadriť sa v konaní, ktoré sa ho týka. Len vo výnimočnom prípade možno od vypočutia dieťaťa upustiť, pokiaľ by to s ohľadom na jeho vek a stupeň vyspelosti sa javilo podľa súdu nevhodným.

Všeobecné sudy nezistili existenciu prvej ani druhej výnimky brániacej návratu maloletých detí do miesta ich obvyklého pobytu. Pri tomto ich závere stratila opodstatnenie tretia výnimka založená na skúmaní opatrení zabezpečujúcich ochranu detí po ich návrate. Sťažovatelia v konaní pred všeobecnými súdmi, rovnako aj v sťažnosti pred ústavným súdom uplatnili dôvody, ktoré podľa ich presvedčenia zakladali zamietnutie návrhu na navrátenie maloletých detí s odvolaním sa na čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru. S odkazom na viaceré vykonané alebo i (len) navrhnuté alebo označené (v konaní „predložené“) dôkazy tvrdili, že návrat maloletých detí do Rakúskej republiky pre tieto predstavuje vážne nebezpečenstvo (fyzickú i duševnú ujmu) i narušenie sociálnych väzieb na Slovensku, ktorý by ich inak priviedol do neznesiteľnej situácie, a sudy mali v plnej miere zohľadniť nesúhlasné názory detí s návratom. V takom prípade by ani opatrenia podľa čl. 11 ods. 4 Brusel IIa podľa názorov sťažovateľov nemohli byť považované za primerané; tento názor sťažovateľov nie je správny (porovnaj bod 17.3).

Všeobecné sudy z pohľadu čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru (prvej výnimky návratu) vylúčili akékoľvek pochybnosti o bezpečnom návrate maloletých detí, s odkazom na vlastné zistenia, ale aj okolnosti vyplývajúce z prebiehajúceho konanie pred Okresným súdom Bruck an der Leitha (ktoré podľa ich názorov dáva objektívne dostatočnú záruku, že práva a oprávnené záujmy maloletých detí budú po návrate do Rakúskej republiky ako členského štátu Európskej únie chránené na požadovanej úrovni) poznamenali, že deti boli zatiaľ neprávoplatným rozhodnutím Okresným súdom Bruck an der Leitha zverené do osobnej starostlivosti matke, rakúsky súd otcovi predbežne odňal starostlivosť v oblasti voľby školy vo vzťahu k obom deťom a zveril ju príslušnému orgánu pomoci deťom a mladistvým, ďalej otcovi uložil povinnosť návratu detí do Rakúskej republiky s tým, že po návrate smie bydlisko detí preložiť len so súhlasom súdu, obom rodičom uložili povinnosť opätovného zapojenia vhodnej terapie pre maloletú, čo môže byť adekvátnym znakom takej informácie o sociálnom prostredí detí, ktorú poskytuje príslušný orgán štátu obvyklého pobytu detí. Z pohľadu druhej výnimky z návratu sudy neprihliadali na názory v konaní vypočutých maloletých detí, ktoré s návratom nesúhlasili s odôvodnením, že vzhľadom na ich vek 7 a 10 rokov nie sú schopné samostatne vyjadriť svoj názor k otázke ich návratu. Obe deti vnímali problematiku návratu výlučne cez prizmu asistovaných kontaktov s matkou nariadených rakúskym súdom. Rodičov vnímajú jednostranne – otec je dobrý a matka je zlá. Vzhľadom na stav

rodinných vzťahov (rodičia spolu nežijú, sú v rozvodovom konaní a maloleté deti sú v dlhodobom výchovnom pôsobení otca bez vyváženého kontaktu s matkou). Ich výpovede súdy vyhodnotili ako neautentické a negatívne nastavené proti všetkým osobám, ktoré sa v Rakúskej republike zúčastnili na ich živote (spolužiaci, učitelia, susedia, súd i orgán sociálnej ochrany detí). Súdy poznamenali, že existencia konfliktu lojality maloletých detí bola konštatovaná aj v súdnoznaleckom posudku v opatrovníckom konaní pred rakúskym súdom. Tretiu výnimku z návratu, naplnenie ktorej by zakladalo povinnosť návratu detí, sťažovatelia z logických dôvodov nenamietali, preto sa ňou ústavný súd osobitne nemal dôvod zaoberať. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd zastáva názor, že krajský súd (v spojení s potvrdzujúci rozhodnutím okresného súdu) v odôvodnení napadnutého rozhodnutia akceptovateľným spôsobom, jasne a zrozumiteľne vysvetlil, prečo nepovažoval za naplnené výnimky pre nenariadenie návratu maloletých detí v zmysle čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru.

K námietkam o informačnom deficite súdom zisteného skutočného stavu veci

Na objem informačného základu, z ktorého súd pri tvorbe meritórneho rozhodnutia v mimosporovom konaní vychádza, má dopad vyšetrovací princíp, ktorý s ďalšími princípmi (najmä princípom oficiality a materiálnej pravdy) je významným interpretačným pravidlom pre posúdenie uskutočneného mimosporového procesu obsahujúceho isté fragmenty kontradiktórnosti (možnosťou navrhovať dôkazy, vyjadrovať sa k dôkazom i k veci samej). Ak aj účastníci konania neunesú procesné dôkazné bremeno vyplývajúce im z konania, v zmysle vyšetrovacieho princípu preberá za nich procesnú aktivitu súd, ten je povinný vykonať dôkaz, ktorý účastníci nenavrhl, avšak len za podmienky, že je to potrebné na zistenie skutočného stavu veci. Všeobecný súd je povinný a oprávnený v nesporných (teraz mimosporových, pozn.) konaniach vykonávať dôkazy nielen v rozsahu svojej zákonnej kompetencie, ale aj v rozsahu ústavnej zodpovednosti za zistenie skutkového stavu, ktoré nemôžu závisieť od vôle účastníkov konania (IV. ÚS 78/03). Určitou výnimkou je dôkazná povinnosť vyplývajúca únoscovi z čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru (prvá výnimka z návratu).

Civilný mimosporový poriadok identifikuje rozsah zisťovania skutkového základu (primárneho podkladu rozhodnutia) tak, že súd je povinný zistiť v konaní skutočný stav veci, ktorý je mierou čo najbližšieho priblíženia sa hmotnoprávneho rozsahu práv, povinností a právom chráneným záujmov. V zhode s týmto názorom je i konštantná judikatúra ústavného súdu, podľa ktorej právna ochrana subjektívnych práv a právom chránených záujmov v súdnom procese smeruje k ochrane reálne (nie fiktívne) existujúcich práv čo najbližšie v rozsahu ich hmotnoprávnemu vyjadreniu (Smyčková, R., Števec, M., Kotrecová, A. a kol.: Civilný mimosporový poriadok. Komentár. 1. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2017, s. 21, 23, 156, 157). Ústavný súd je toho názoru, že sťažovatelia nemajú ústavne zaručené právo na to, aby všeobecný súd akceptoval ich názor na rozsah, spôsob a postup zisťovania skutkového stavu. Sťažovatelia namietajú nedostatočné zistenie skutočného stavu veci a v tejto súvislosti súdu vyčítajú, že: „a) ... neskúmal psychické rozpoloženie maloletých detí a neprihliadol na znalecké posudky doložené sťažovateľom... b) ... nezisťoval názor maloletých detí a ani nenariadil nové znalecké dokazovanie... c) ... neprihliadol na stanovisko Úradu komisára pre deti... d) ... neprihliadol na stanovisko ÚPSVaR zo dňa 9. 1. 2018... e) ... nebral ohľad na osobu matky a jej nemorálne správanie sa... f) ... sa nezaoberal zárukami pri návrate maloletých detí na územie Rakúskej republiky... g) ... sa dostatočne nezaoberal otázkou obvyklého pobytu maloletých detí.“ Ústavný súd poznamenáva, že tvrdenia pod písmenami b) v časti nezisťovania názoru maloletých detí..., písm. c), d), f) a g) sú vo vzťahu k napadnutému rozhodnutiu krajského súdu v spojení s potvrdzujúcim rozhodnutím okresného súdu prima facie nekonzistentné v tom, že argumenty sťažovateľov sa rozchádzajú s predloženými obsahmi súdnych rozhodnutí, na ktoré sa sťažovatelia odvolávajú. Zisťovanie názoru maloletých

detí ich vypočítím súdom prvej inštancie možno bezpečne identifikovať z bodov 8 a 9 uznesenia okresného súdu č. k. 3 P 43/2017-463 z 8. novembra 2017. K stanovisku Úradu komisára pre deti (vystupujúceho len v odvolacom konaní, pozn.) sa krajský súd vyjadril v bode 8 a 24 odôvodnenia uznesenia sp. zn. 11 CoP 56/2018 z 13. marca 2018. K stanovisku Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava (kolízneho opatrovníka maloletých detí, pozn.) i k jeho vystupovaniu v konaní sa vyjadrili oba konajúce súdy (bod 27 odôvodnenia uznesenia krajského súdu sp. zn. 11 CoP 56/2018 z 13. marca 2018 a bod 10 odôvodnenia uznesenia okresného súdu č. k. 3 P 143/2017-463 z 8. novembra 2017). Pokiaľ ide o otázku zisťovania „obvyklého pobytu“ maloletých detí, touto sa súdy osobitne a dostatočne zaoberali, o čom svedčí tá časť ich rozhodnutí, ktoré možno identifikovať v bodoch 28 až 25 odôvodnenia okresného súdu a v bode 22 krajského súdu. K zárukám pri návrate maloletých detí do miesta ich obvyklého pobytu na území Rakúskej republiky sa okresný súd vyjadril najmä v bode 34 odôvodnenia svojho rozhodnutia a krajský súd v bode 26.

Námietky uvedené v písm. a) a čiastočne v písm. b) (nenariadenie znaleckého dokazovania) a e) sa viažu na hodnotenie dôkazov a nevykonanie ďalších dôkazov, ku ktorému sa v odôvodnení rozhodnutí zrozumiteľne vyjadrili oba konajúce súdy (inštruktívne najmä v bodoch 24 a 36 odôvodnenia okresný súd a v bodoch 22 a násl. odôvodnenia aj krajský súd). Pokiaľ sťažovatelia nesúhlasili s ich závermi, mali vytvorený dostatočný priestor, aby uviedli, v čom ich považujú z ústavného hľadiska za neakceptovateľné. Preto (len) konštatovanie o „neskúmaní“, „neprihliadaní“ či nebraní „ohľadu“ na určité okolnosti prípadu a niektoré dôkazy za situácie, keď už bolo súdmi vysvetlené, na čo sa súdy pri dokazovaní zamerali a z akých dôvodov nevykonali navrhované (určité dôkazy) i ďalšie („nové“) dokazovanie, sa v tomto svetle javí sťažnosť málo „čitateľná“, opakujúca zväčšia doterajšiu argumentáciu pred všeobecnými súdmi, na ktorú už súdy určitým spôsobom reagovali, čím sa vytráca ústavnoprávna dimenzia sťažnosti, ktorú nedokázala oživiť ani citácia prejudikatúry, táto má byť vysvetľovaná vo svetle individuálnych okolností prípadu dopadajúca na definitívne závery uvedené v napádanom (meritórnom) rozhodnutí, čo však sťažovatelia prehliadajú. Miera uvedenej konkretizácie (a individualizácie) sťažnosti (porovnaj napr. II. ÚS 117/05) vychádzajúca z okolností daného prípadu a opierajúca sa o konečné závery súdov je totiž jej dôležitou a neopomenuteľnou črtou, ktorú nemožno prehliadať, lebo súd (i ústavný) nie je čisto akademickým orgánom, ale i orgánom hľadajúcim právnu (i ústavnú) ochranu pre konkrétne (základné) práva. Absencia vysvetlení (argumentov), prípadne smerujúca k svojvoľnému alebo neodôvodnenému postupu v procese dokazovania, je takým deficitom sťažnosti, ktorú ústavný súd ex officio nie je oprávnený odstraňovať z dôvodu kvalifikovaného zastúpenia sťažovateľov v konaní o ústavnej sťažnosti advokátom. Aj v tomto ohľade naďalej zostáva v platnosti zásada „vigilantibus iura scripta sunt“, t. j. bdelym patrí právo, a to o to zvlášť, ak ide o osoby práva znalé (napr. advokáta). Len pre ilustráciu ústavný súd poznamenáva, že sťažnostnému petitu o porušení práv sťažovateľov „vyjadriť sa ku všetkým dôkazom“ podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nekorešponduje v odôvodnení sťažnosti žiadne skutkové tvrdenie. Teda ani také, z ktorého by bolo možné zistiť, či namietané porušenie sa týka všetkých v konaní vykonaných dôkazov alebo len niektorých. Je zrejmé, že príležitosť sťažovateľov vyjadriť sa k vykonaným dôkazom súdom prvej inštancie bola zachovaná minimálne pri možnosti podať riadny opravný prostriedok (odvolanie), čo otec maloletých detí ako sťažovateľ využil.

Z doterajšej rozhodovacej praxe ústavného súdu i všeobecných súdov (dovolacieho i odvolacích) vyplýva, že nesprávne hodnotenie dôkazov samo osebe nezakladá tzv. zmätočnosťnú (fundamentálnu) vadu v procesnom postupe všeobecného súdu. Súd totiž nie je viazaný návrhmi účastníkov na vykonanie dokazovania a nie je povinný vykonať všetky navrhnuté dôkazy. Posúdenie návrhu na vykonanie dokazovania a rozhodnutie, ktoré z navrhnutých dôkazov budú v rámci dokazovania vykonané, je vždy vecou súdu, a nie účastníkov (strán). Postup súdu, ktorý v priebehu konania nevykoná všetky stranou sporu navrhnuté dôkazy alebo vykoná iné dôkazy na zistenie skutočného stavu, bez ďalšieho nezakladá porušenie práva na spravodlivý proces. Navyše, nevykonanie

niektorých zo sťažovateľmi navrhnutých dôkazov okresný súd (s rozhodnutím ktorého sa krajský súd stotožnil) v bodoch 24 a 36 písomného vyhotovenia rozsudku odôvodnil. Krajský súd k nevykonaniu dokazovania okresným súdom sa výslovne vyjadril na stranách 22 a násl. písomného vyhotovenia rozhodnutia. S týmito závermi súdov sťažovateľa v sťažnosti nepolemizujú, zotrávajú (len) na tvrdeniach o nedostatočnom zistení skutočného stavu veci v dôsledku neprihliadania na predložené dôkazy (najmä znalecké posudky, odborné stanoviská, odporúčania, vyjadrenia a iné), nevypočutím znalca, neprehratím zvukového záznamu detí na Úrade komisára pre deti, čo nemožno považovať za dostatočné. Pokiaľ sťažovateľa svojou argumentáciou spochybňujú vecnú správnosť či legalitu napadnutého rozhodnutia krajského súdu a konania, ktoré mu predchádzalo, ponechávajú stranou ústavnoprávne aspekty veci, ústavný súd k tomuto uvádza, že takýto prieskum stojí mimo rámca jeho právomoci, čo už skôr a opakovane vyjadril vo svojej ustálenej rozhodovacej praxi (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, II. ÚS 231/04).

Ústavný súd rešpektuje právnou teóriou i praxou prezentovaný názor, v zmysle ktorého súd, ktorý má právomoc vo veci konať, má právomoc posúdiť aj to, či a aké dôkazy na zistenie skutkového (skutočného) stavu sú potrebné a akým spôsobom sa dôkaz zabezpečí a vykoná, ani v takomto prípade nemôže ísť o svojvoľný a neodôvodnený postup. Princíp rovnosti účastníkov v civilnom mimosporovom konaní všeobecný súd zabezpečuje rovnakou aplikáciou a interpretáciou dotknutých práv prislúchajúcim účastníkom tak, aby tento smeroval k spravodlivému výsledku. V širšom zmysle slova za jeho naplnenie treba považovať aj možnosť účastníkov rozvíjať svoju procesnú aktivitu a vyjadrovať sa ku všetkému, čo vyšlo v konaní najavo (princíp rovnosti zbraní). Špecifickosť vzťahov tvoriacich predmet tohto konania je poznamenaný účasťou maloletých detí, keď okrem všeobecného princípu rovnosti derivatívne sa prihliada na osobitnú procesnú ochranu poskytovanú súdmi slabšiemu účastníkovi (čl. 4 základných princípov Civilného mimosporového poriadku). Za súčasť tohto základného práva tzv. slabšej strany však nemožno považovať aj povinnosť súdu vykonať dôkazy označené (alebo i navrhnuté) účastníkom konania, pretože princíp voľného hodnotenia dôkazov aj v mimosporovom konaní pred súdmi v spojení so zásadou spravodlivého rozhodnutia veci umožňuje sudcovi vykonať len tie dôkazy, ktoré podľa jeho uváženia k takémuto rozhodnutiu vedú. Do obsahu tohto základného práva nepatrí ani právo takéhoto účastníka konania vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia súdu ním navrhnutých dôkazov (napr. I. ÚS 75/96, I. ÚS 64/97, I. ÚS 98/97).

Ďalším aspektom sťažnosti je i nesúhlas sťažovateľov o neakceptovaní názorov maloletých detí s návratom do miesta ich obvyklého pobytu, na ktorý sťažovateľa „nabaľujú“ argumentáciu o nesprávnom vyhodnotení výpovedí maloletých detí a v tejto súvislosti o potrebe vykonania ďalšieho dokazovania. V relevantnej časti odôvodnenia potvrdeného rozhodnutia okresného súdu sa uvádza: „Výpoveď maloletých detí a súd vyhodnotil s poukazom na vyslovené závery a uzavrel, že maloleté deti, vzhľadom na stav rodinných vzťahov, ktoré sú predmetom opatrovníckeho konania vedeného pred súdom v Rakúskej republike, ako aj vzhľadom na skutočnosť, že maloleté deti sú v dlhodobom výchovnom pôsobení otca bez vyváženého kontaktu s matkou, nie sú schopné samostatne vyjadriť svoj názor k otázke ich návratu na územie Rakúskej republiky. Z uvedených dôvodov súd nemohol prihliadnuť na názor maloletých detí a vyhodnotiť ho ako dostatočný podklad pre rozhodnutie vo veci, a to aj napriek tomu, že jeho zisťovaniu venoval náležitú pozornosť.“

Zohľadňujúc záujmy maloletých detí konajúce súdy pri rozhodovaní o navrátení detí do miesta ich obvyklého pobytu zotrvali na požiadavke udržania si väzieb s oboma rodičmi, považujúc to za zdravé a vhodné prostredie pre ich osobný rozvoj, pretože nezistili závažné a nebezpečné faktory, ktoré by tento záver eliminovali. Súdy nariadili návrat dvoch detí do Rakúska napriek tomu, že staršia 10-ročná i mladšia 8-ročná vyjadrili želanie zostať s otcom na Slovensku (v) s negatívnym postojmi k matke i k asistovaným kontaktom s matkou nariadeným rakúskym súdom. Nariadenie návratu dieťa neznamená uloženie

	<p>povinnosti vrátiť dieťa osobe, ale na určité miesto, ako to vyplýva z dôvodovej správy k Haagskemu dohovoru. Haagsky dohovor nedáva deťom slobodu výberu, kde chcú žiť, a judikatúra ESLP tento záver podporuje (Rouiller proti Švajčiarsku, rozsudok z 22. 7. 2014). Dôvody uvádzané sťažovateľmi o nevhodnosti návratu detí (názor maloletých detí, ktoré chcú žiť s otcom na Slovensku; ich psychické rozpoloženie a negatívne vzťahy k matke; stanovisko kolízneho opatrovníka a Úradu komisára pre deti, ktorí navrhujú rešpektovať názor maloletých detí; matka starostlivosťou o deti nebola ich plnohodnotným rodičom, obe maloleté deti sa už zžili s prostredím na Slovensku) podľa súdov neodôvodňovali aplikáciu výnimiek podľa čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru, čo všeobecné súdy dostatočne zdôvodnili s odvolaním sa na vlastné zistenia, ale aj na závery a rozhodnutia dosiaľ prijaté opatrovníckym súdom v Rakúskej republike. Len v prípade, že k začatiu konania o návrat došlo po uplynutí jedného roka od neoprávneného premiestnenia alebo zadržania (čo však nie je tento prípad), má súd v konaní o návrat povinnosť skúmať, či sa dieťa zžilo s novým prostredím, čo však nie je tento prípad (čl. 12 ods. 2 Haagskeho dohovoru).</p> <p>Pokiaľ súdy neprihliadali na názory maloletých detí a vysvetlili dôvody, ktoré ich k tomu viedli, nemožno to bez ďalšieho považovať za porušenie procesných požiadaviek podľa čl. 8 dohovoru. Európsky súd pre ľudské práva vo veci Gajtani proti Švajčiarsku (rozsudok z 9. septembra 2014) konštatoval, že nejde o svojvoľný názor, pokiaľ bol nariadený návrat 11-ročného dieťaťa, ktorého nesúhlasný názor s návratom bol švajčiarskymi súdmi podľa správania dieťaťa vyhodnotený nedostatočným stupňom vyzretosti. Poskytnutie vhodných záruk v krajine obvyklého pobytu v prípade nariadenia návratu predstavuje takú podmienku, ktorá tu nenastáva automaticky, ale iba v prípade potreby, teda ak sa zistí známa hrozba, ktorú je možné eliminovať v podobe jasných ochranných opatrení. Z ničoho nevyplýva, aby sa aj otec nemohol vrátiť spolu s deťmi do miesta ich obvyklého pobytu v Rakúskej republike. Rozhodovanie o opatrovníckych právach k deťom je predmetom konania pred súdmi v Rakúskej republike, ktoré v tejto súvislosti už prijímali niektoré konkrétne opatrenia i rozhodnutia, v konaní majú ďalej pokračovať, aj pokiaľ ide o rozvod rodičov maloletých. Sťažovatelia nesignalizujú, že z postupu súdov a ďalších orgánov participujúcich na súdnom konaní v Rakúskej republike vyplýva potreba prijatia záruk, ktoré by eliminovali konkrétne a vážne hrozby potenciálne dopadajúce na zdravý vývin maloletých detí. Pokiaľ ide o to, že rakúsky súd pôvodne zveril deti do opatery matke, s čím otec vzhľadom na osobu matky nesúhlasí a tento argument uplatňuje aj v návratom konaní, ide predovšetkým o otázku, ktorá nie je definitívne ustálená a bude predmetom opätovného posúdenia súdmi v Rakúskej republike. Na základe uvedeného ústavný súd pri predbežnom prerokovaní dospel k záveru, že medzi napadnutým uznesením krajského súdu a v sťažnosti označenými (základnými) právami sťažovateľov, ktorých vyslovenia porušenia sa sťažovatelia domáhali, neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol dospieť k záveru o ich porušení. Ústavný súd preto sťažnosť sťažovateľov odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.</p> <p>Ústavný súd uznesením sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú</p>
<p>použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESLP a iných súdov</p>	<p>rozsudok ESLP Neulinger a Shuruk proti Švajčiarsku, sťažnosť č. 41615/07 zo 6. 7. 2010, bod č. 136</p> <p>rozsudok Veľkej komory ESLP vo veci X. proti Lotyšsku z 26. 11. 2013</p> <p>rozsudok ESLP vo veci R. S. proti Poľsku z 21. 5. 201</p> <p>[rozsudok ESLP vo veci P. E. a R. F. proti Portugalsku z 5. 2. 2015, ako aj rozsudok ESLP vo veci K. J. proti Poľsku z 1. 3. 2016</p>

	<p>rozsudok ESJP vo veci G. N. proti Poľsku z 19. 7. 2016</p> <p>uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 176/2015 z 27. 4. 2015</p> <p>judikatúra Súdneho dvora Európskej únie vo veci A (C – 523/07), CC – 376/14 PPU a rozhodnutím vo veci B. Mercredi v. R. Chaffeov (C-497/2010),</p>
súvisiace právne predpisy	
klúčové slová	<p>maloletý-obvyklý pobyt</p> <p>maloletý-záujem dieťaťa</p> <p>maloletý-práva dieťaťa</p> <p>konanie-nesporové</p>

spisová značka	I. ÚS 327/2018
populárny názov	nesprávny úradný postup
sudca spravodajca	Milan Lalič
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Uznesenie - Uznesenie o odmietnutí
dátum rozhodnutia	19.09.2018
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	<p>Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 3</p> <p>Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1</p> <p>ústavný zákon č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd čl. 36 ods. 1</p> <p>ústavný zákon č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd čl. 36 ods. 3</p> <p>Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1</p>
analytická právna veta	<p>V prípade, že sa nesprávny úradný postup orgánu verejnej moci konajúceho v mene štátu odzrkadlí v jeho rozhodnutí, možno sa domáhať nároku na náhradu škody spôsobenej takouto činnosťou orgánu verejnej moci len z titulu jeho nezákonného rozhodnutia, ktorým bol celý tento jeho nesprávny úradný postup zisťovania predpokladov na jeho vydanie zavŕšený, a nie z titulu nesprávneho úradného postupu. Tento záver je ústavne udržateľný a neodporuje zmyslu a účelu aplikovanej právnej úpravy zákona o zodpovednosti za škodu a ani účelu konania o náhrade škody spôsobenej nositeľom verejnej moci, a to už len z jednoduchého dôvodu, že na nezákonnosti nemožno stavať zákonnosť, in concreto na nesprávnom a nezákonnom úradnom postupe nie je možné postaviť zákonné rozhodnutie.</p>
skutkový stav a základné fakty	<p>V konaní vedenom okresným súdom sa sťažovateľka podanou žalobou domáhala priznania náhrady škody s príslušenstvom (úroky z omeškania) spôsobenej nezákonným úradným postupom stavebného úradu. Okresný súd rozsudkom z časti žalobe sťažovateľky vyhovel a z titulu „nesprávneho úradného postupu stavebného úradu, ktorý mal vyústiť do nezákonného rozhodnutia, ktoré bolo z tohto dôvodu zrušené“, jej priznal nárok na náhradu škody v sume s úrokom z omeškania, ktorá škoda pozostávala zo skutočnej škody a z ušlého zisku a vo zvyšku žalobu sťažovateľky zamietol.</p> <p>Krajský súd o odvolaní tak sťažovateľky, ako aj stavebného úradu rozhodol rozsudkom ktorým ako vecne správny potvrdil rozsudok okresného súdu v jeho žalobe vyhovujúcom výroku a v žalobu zamietajúcom výroku rozsudok okresného súdu zmenil tak, že aj v tejto časti žalobe vyhovel a sťažovateľke priznal nárok na náhradu škody aj v zostávajúcej sume.</p> <p>V dovolacom konaní najvyšší súd svojím uznesením zrušil rozsudok krajského súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie.</p> <p>Sťažnosťou podanou ústavnému súdu sťažovateľka namieta ústavnú</p>

	<p>neudržateľnosť rozhodnutia najvyššieho súdu, resp. ústavnú neudržateľnosť ním vyslovených „... dvoch všeobecných právnych názorov...“, a to názoru o tom, že v danom prípade sa sťažovateľka mala domáhať nároku na náhradu škody nezákonným rozhodnutím, a nie nesprávnym úradným postupom, a názoru, že v prípade vzniku povinnosti zaplatiť zmluvnú pokutu je jedinou príčinou vzniku tejto povinnosti iba porušenie zmluvnej povinnosti a iná okolnosť (teda aj nezákonné rozhodnutie alebo nesprávny úradný postup) je vylúčená.</p>
<p>z odôvodnenia</p>	<p>Z rozhodnutia najvyššieho súdu je zrejmé, že najvyšší súd svoje vo vzťahu k rozhodnutiu krajského súdu zrušujúce rozhodnutie založil na premise, že v prípade, že sa nesprávny úradný postup orgánu verejnej moci konajúceho v mene štátu odzrkadlí v jeho rozhodnutí, tak v takom prípade sa možno domáhať nároku na náhradu škody spôsobenej takouto činnosťou orgánu verejnej moci len z titulu jeho nezákonného rozhodnutia, ktorým bol celý tento jeho nesprávny úradný postup zisťovania predpokladov na jeho vydanie zavŕšený, a nie z titulu nesprávneho úradného postupu, tak ako to ustálil krajský súd a pred ním okresný súd a tiež sťažovateľka. Podľa ústavného súdu je tento záver najvyššieho súdu ústavne udržateľný a neodporuje zmyslu a účelu aplikovanej právnej úpravy zákona o zodpovednosti za škodu a ani účelu konania o náhrade škody spôsobenej nositeľom verejnej moci, a to už len z jednoduchého dôvodu, že na nezákonnosti nemožno stavať zákonnosť, in concreto na nesprávnom a nezákennom úradnom postupe nie je možné postaviť zákonné rozhodnutie. Inými slovami, ak je nesprávny úradný postup zavŕšený rozhodnutím, tak toto rozhodnutie by v prvom rade nebolo možné považovať za zákonné, a teda by nebolo možné ponechať ho bez povšimnutia a domáhať sa nároku na náhradu škody len z titulu jemu predchádzajúceho nesprávneho postupu, a v druhom rade, ak by sme aj v tomto smere prisvedčili argumentácii sťažovateľky, žeby pri uplatnení si nároku na náhradu škody spôsobenej orgánom verejnej moci bolo možné „ignorovať“ (opomenúť) rozhodnutie, ktoré vzišlo z nesprávneho (nezákonného) postupu, a konvalidovať si orgánom verejnej moci spôsobenú škodu len z titulu tohto nesprávneho postupu, bol by tým nastolený neúnosný a nezákonný stav, keď by postupom orgánu verejnej moci poškodený subjekt síce akceptoval a riadil sa z nezákonného postupu vziadým rozhodnutím, avšak súčasne by spochybňoval zákonnosť jemu predchádzajúceho postupu. Pokiaľ ide o obrannú argumentáciu sťažovateľky, že uvedená judikatúra najvyššieho súdu je na jej prípad neaplikovateľná, pretože podľa nej nevznikla škoda v príčinnej súvislosti s územným rozhodnutím, ktoré bolo ako nezákonné zrušené, keďže škoda by jej vznikla, aj keby toto územné rozhodnutie nebolo vôbec vydané, keďže predpokladom na uzavretie budúcej kúpnej zmluvy bolo vydanie územného rozhodnutia, avšak bez väd, a teda nie je daná existencia príčinnej súvislosti medzi nezákonným (vadným) územným rozhodnutím a jej vzniknutou škodou, a že sa nemohla domáhať náhrady škody z titulu nezákonného rozhodnutia aj preto, žeby nemohla splniť zákonný predpoklad na jej priznanie stanovený v § 6 ods. 2 zákona o zodpovednosti za škodu, a to aby toto rozhodnutie bolo ako nezákonné zrušené na základe ňou ako poškodenej podaného opravného prostriedku, ktorý však ona nemohla podať, keďže toto rozhodnutie bolo vydané v jej prospech, a teda nebola osobou oprávnenou na jeho podanie, je nutné podotknúť nasledujúce.</p> <p>Uvedené úvahy sťažovateľky neobstoja nielen v interakcii s už uvedenou judikatúrou najvyššieho súdu, ale ani v interakcii okolností danej veci. V danom prípade by sťažovateľke objektívne nemohla vzniknúť škoda nevydaním územného rozhodnutia, resp. v daných okolnostiach by takáto situácia nemohla vôbec nastať, pretože v čase, keď sťažovateľka uzavrela s budúcim kupujúcim zmluvu o budúcej kúpenej zmluve z 15. septembra 2008, už bolo vydané územné rozhodnutie z 31. júla 2008, ktoré dokonca v tej dobe 3. septembra 2008 už nadobudlo aj právoplatnosť. Okrem toho vzhľadom na to, že predmetom zmluvy o budúcej kúpnej zmluve z 15. septembra 2008 bol záväzok sťažovateľky uzavrieť s budúcim kupujúcim kúpnu zmluvu o predaji pozemkov a projektovej dokumentácie po vydaní územného rozhodnutia (vydanie stavebných povolení nemalo byť predpokladom uzavretia budúcej kúpnej zmluvy, pozn.), môže vzniknúť dôvodná pochybnosť o dobromyseľnosti sťažovateľky k priebehu</p>

územného konania, ktorá napriek tomu, že v čase uzatvárania zmluvy o budúcej kúpnej zmluve už existovalo „právoplatné“ územné rozhodnutie (u ktorého platí domnienka správnosti a zákonnosti do doby, pokiaľ sa nepreukáže opak, pozn.), nepristúpila priamo k uzavretiu kúpnej zmluvy, na uzavretie ktorej bola už v tom čase splnená podmienka existencie právoplatného územného rozhodnutia, ale sa k tejto povinnosti aj pod hrozbou vysokej zmluvnej pokuty zaviazala v zmluve o budúcej kúpnej zmluve, a to v čase, keď ešte nebolo možné objektívne predpokladať, žeby toto územné rozhodnutie mohlo byť zrušené. Aj z tohto dôvodu sa myšlienková konštrukcia sťažovateľky o tom, že škoda by jej vznikla aj v prípade nevydania územného rozhodnutia, javí ako účelová a vyfabulovaná. Pokiaľ by aj sťažovateľka argumentovala, že pristúpila k uzavretiu zmluvy o budúcej kúpnej zmluve, a nie priamo k uzavretiu kúpnej zmluvy, hoci v tom čase už existovalo právoplatné územné rozhodnutie, pretože v tom čase ešte nevlastnila pozemky, ktoré sa v zmluve o budúcej kúpnej zmluve zaviazala predat', aj táto argumentácia by sa vo vzťahu k jej dobromyseľnosti mohla javiť ako samoúčelná, keďže aj napriek tomu, že sťažovateľka mala o kúpe týchto pozemkov uzavretú s ich vlastníkmi zmluvu o budúcej kúpnej zmluve už 10. januára 2008, tak k jej uzavretiu nedošlo ani po vydaní právoplatného územného rozhodnutia. Vzhľadom na uvedenú judikatúru najvyššieho súdu, ako aj vzhľadom na spochybnenie argumentácie sťažovateľky o jej dobromyseľnosti, na čom bolo založené najvyšším súdom zrušené rozhodnutie krajského súdu, možno predmetnú obrannú argumentáciu sťažovateľky považovať za nedôvodnú.

V kontexte danej veci nemôže byť v napádanom rozhodnutí uvedená judikatúra najvyššieho súdu popretá ani argumentáciou sťažovateľky o tom, že si nemohla uplatniť nárok na náhradu škody nezákonným územným rozhodnutím, pretože proti nemu nemohla podľa § 6 ods. 2 zákona o zodpovednosti za škodu podať opravný prostriedok, keďže bolo v jej prospech. Avšak podľa úplného znenia označeného ustanovenia účinného v čase nadobudnutia právoplatnosti územného rozhodnutia „Právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím možno priznať iba vtedy, ak poškodený podal proti nezákonnému rozhodnutiu riadny opravný prostriedok podľa osobitných predpisov. Splnenie tejto podmienky sa nevyžaduje, ak ide o prípady hodné osobitného zreteľa.“. Z citovaného je zrejmé, že splnenie podmienky podania opravného prostriedku proti nezákonnému rozhodnutiu nebolo (a nie je) obligatórne, pričom sťažovateľka neuviedla žiadne dôvody, kvôli ktorým by sa jej prípad nemal považovať za prípad hodný osobitného zreteľa, pre ktoré opravný prostriedok nepodala.

Nad rámec možno podotknúť, že v prípade stotožnenia sa s argumentáciou sťažovateľky, že k neuzavretiu budúcej kúpnej zmluvy došlo výlučne iba nesprávnym úradným postupom, nie však nezákonným územným rozhodnutím, tak ako to ustálil najvyšší súd, vyvstáva otázka podporujúca pochybnosť o dobromyseľnosti sťažovateľky, z akého dôvodu sťažovateľka ňou namietaný nesprávny úradný postup nespochybňovala ešte počas územného konania pred vydaním územného rozhodnutia (zo súdnych rozhodnutí vyplýva, že stavebný úrad v danej veci nariadil ústne pojednávanie spojené s miestnym zisťovaním, pozn.).

Vo vzťahu k odôvodneniu sťažovateľky týkajúcemu sa podmienok na priznanie/nepriznanie jej nároku na náhradu zmluvnej pokuty ústavný súd konštatuje, že vzhľadom na zrušenie rozhodnutia krajského súdu ako celku a vrátenie mu veci najvyšším súdom na ďalšie konanie by s poukazom na princíp subsidiarity vyjadrený v čl. 127 ods. 1 ústavy bolo v tejto časti stanovisko ústavného súdu predčasné. Vzhľadom na uvedené ústavný súd rozhodol, že sťažnosťou napádané rozhodnutie najvyššieho súdu je ústavne udržateľné, nevykazuje znaky svojvôle či arbitrárnosti, a preto v príčinnej súvislosti s ním nemohlo dôjsť k namietanému porušeniu sťažovateľkou označených práv. Uvedené závery boli podkladom, na základe ktorého ústavný súd sťažnosť sťažovateľky už po jej predbežnom prerokovaní ako zjavne neopodstatnenú odmietol (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

	Ústavný súd uznesením rozhodol: Sťažnosť obchodnej spoločnosti odmieta ako zjavne neopodstatnenú.
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESELP a iných súdov	
súvisiace právne predpisy	
klúčové slová	ujma, náhrada škody-majetková ujma zodpovednosť-za škodu spôsobenú rozhodnutím alebo postupom orgánu verejnej moci nesprávny úradný postup

Spracovalo Analytické oddelenie Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky

Upozornenie :

Prehľad vybraných rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „prehľad“) je neoficiálnym dokumentom, ktorý slúži výlučne na informovanie o rozhodovacej činnosti Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Prehľad zostavuje Analytické oddelenie Odboru súdnych poradcov a súdnej agendy Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky z rozhodnutí ústavného súdu, písomne vyhotovených a odoslaných účastníkom konania v danom období. Prehľad nezaväzuje ústavný súd a nenahrádza jednotlivé rozhodnutia ústavného súdu, z ktorých bol zostavený.